

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Yetmiş birinci İnikat

23.V.1958 Cuma

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	170	3. — Ankara Mebusu Hasan Tez'in,	
2. — Havale edilen evrak	170:171	esnaf kredisinin artırılması hususunda ne	
3. — Yoklama	171	düşünüldüğünâ dair sualine Ticaret Vekili	
4. — Sualler ve cevaplar	171	Abdullah Aker'in, şifahi cevabı (6/98)	180:182
A — Şifahi sualler ve cevapları	171	B — Tahrirî sual ve cevabı	189
1. — Ordu Mebusu Ferda Güley'in,		1. — Sivas Mebusu Süleyman Özsever'in,	
16. II. 1958 Pazar günü Kadıköy kazası		Sivas'ın Koyulhisar kazasının hidro -	
C. H. P. lokalinde Gençlik Kolunun ter-		elektrik tesisleri için lüzumlu olan türbin	
tiplediği kapalı yer toplantısına hangi ka-		ve teferruatının transfer muamelesinin ya-	
nuna müsteniden mâni olduğuna dair		pılmaması sebebine dair sualine Dahiliye	
sualine Dahiliye Vekili Namık Gedik'in		Vekili Namık Gedik'in, tahrirî cevabı	
şifahi cevabı (6/173)	171:178	(7/148)	189:190
2. — Ankara Mebusu Hasan Tez'in,		5. — Müzakere edilen maddeler	182
Küçük sanatlar kanunu lâyihasının hazır-		1. — Adana Mebusu Kemal Sarıbra-	
lanıp hazırlanmadığına dair sualine Ti-		himoğlu'nun, Matbuat suçlarının affı hak-	
caret Vekili Abdullah Aker'in, sualin Ti-		kımdaki kanun teklifi ile Nusret Safa Coş-	
caret Vekâletini ilgilendirmediğine dair		kun'un, Umumi af hakkındaki kanun tek-	
cevabı (6/97)	178,179:180	lifi ve Adliye Encümeni mazbatası (2/19,	
		2/50)	182:189
		6. — Arizalar ve telgraflar	190

1. — SABIK ZABIT HULASASI

Posta, Telgraf ve Telefon İdaresinin, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun geçici 23 nci maddesinin şümülüne girip girmediğini tâyin eden Muvakkat Encümen tefsir fıkrası kabul edildi.

Adana Mebusu Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, Matbuat suçlarının affı hakkındaki kanun teklifi ile Nusret Safa Coşkun'un, Umumi af hakkındaki kanun teklifinin müzakeresi, alâkahlı Vekil hazır bulunmadığından, bir defaya mahsus olmak üzere talik edildi.

Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin 6330 sayılı Kanunla muaddel Başvekâlet kısmında değişiklik yapılması hakkındaki Kanun kabul olundu.

4273 sayılı Subaylar heyetine mahsus terfi Kanununun 6743 sayılı Kanunla muaddel 11 nci

maddesinin V nci bendinin tadili hakkındaki kanun lâyihasının birinci maddesi nazara alınan tadilname ile birlikte Millî Müdafaa Encümenine verildi.

Gaziantep'in Töke mahallesinden Nuri Pazarcı'ya vatani hizmet tertibinden maaş bağlanması hakkındaki kanun teklifinin birinci maddesi dikkate alınan tavrilerle birlikte Bütçe Encümenine verildi.

23 . V . 1958 Cuma günü saat 15 te toplanılmak üzere İnikada nihayet verildi.

Reisvekili	Kâtip
Kayseri Mebusu	Kırklareli Mebusu
<i>İbrahim Kirazoğlu</i>	<i>Mehmet Ali Ceylan</i>
	Kâtip
	Zonguldak Mebusu
	<i>Mustafa Sarıca</i>

Sualler

Sifahi sualler

1. — Ankara Mebusu İbrahim İmirzaloğlu'nun, Zirai Donatım Kurumunca Ankara'da bir satış mağazası açılmasının düşünülüp düşünülmediğine dair şifahi soru takriri Ziraat Vekâletine gönderilmiştir. (6/181)

2. — Çankırı Mebusu Dursun Akçaoğlu'nun, et darlığının önlenmesi hususunda ne gibi tedbirler alındığına dair şifahi soru takriri Ticaret Vekâletine gönderilmiştir. (6/182)

Tahrirî sualler

1. — Ankara Mebusu İbrahim İmirzaloğlu'nun, Ankara vilâyeti emrine tahsis olunan motorlu taşıt iç ve dış lâstiklerinin kimlere ve hangi esasa göre tevzi edildiğine dair tahrirî soru takriri Ticaret Vekâletine gönderilmiştir. (7/164)

2. — Ankara Mebusu İbrahim İmirzaloğlu'nun, Ankara vilâyetinde kaç tane motorlu, motorsuz ziraat makina ve aleti mevcud olduğuna ve bunlar için tahsis olunan iç ve dış lâstiklerin miktarı ile hangi esaslara göre tevzi edildiğine dair tahrirî soru takriri Ziraat Vekâletine gönderilmiştir. (7/165)

3. — Tokat Mebusu Mustafa Lâtifoğlu'nun, Tokat vilâyetine zeytin yağı temini hususunda ne düşünüldüğüne dair tahrirî soru takriri Ticaret Vekâletine gönderilmiştir. (7/166)

4. — Tokat Mebusu Mustafa Lâtifoğlu'nun, Tokat vilâyetinde çayın serbest olarak satışının mümkün olup olmadığına dair tahrirî soru takriri Gümrük ve İhisarlar Vekâletine gönderilmiştir. (7/167)

2. — HAVALE EDİLEN EVRAK

Teklifler

1. — İçel Mebusu Yakup Karabulut'un, Ordu dahilî hizmet Kanununun 4795 sayılı Kanunla muaddel ikinci maddesinin tadili hakkında kanun teklifi (2/180) (Millî Müdafaa Encümenine)

2. — İçel Mebusu Yakup Karabulut'un, Tür-

kiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 32 nci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi (2/181) (Maliye ve Bütçe encümenlerine)

3. — Kütahya Mebusu Ahmet İhsan Gürsoy ve Kastamonu Mebusu Münif İslamoğlu'nun, Gelir Vergisi Kanununa bir madde eklenmesi

ve Kurumlar Vergisi Kanununun 7 nci maddesinin 9 numaralı fıkrasına bir bent ilâvesi hakkında kanun teklifi (2/182) (Maliye ve Bütçe encümenlerine)

Mazbatalar

4. — Millî Korunma 1951 yılı bilânçosunun

gönderildiğine dair Başvekâlet tezkeresi ve Divanı Muhasebat Encümeni mazbatsı (3/54) (Ruznameye)

5. — Sivil Savunma kanunu lâyihası ve Muvakkat Encümen mazbatsı (1/100) (Ruznameye)

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati: 15,07

REİS — Reisvekili İbrahim Kirazoğlu

KÂTİPLER : Mustafa Saraç (Zonguldak), M. Ali Ceylân (Kırklareli)

3. — YOKLAMA

REİS — Yoklama yapacağız.

(Hakkâri mebuslarına kadar yoklama yapıldı.)

REİS — Celseyi açıyorum.

FAİK AHMED BARUTÇU (Ankara) — Söz istiyorum. Gündemin tanzimiyle ilgili bir mârûzâtım var.

REİS — Buyurun...

FAİK AHMED BARUTÇU (Ankara) — Muhterem arkadaşlar, İctüzüğün 34 nci maddesi mucibince Riyaset, encümenlerden gelen mazbataları derhal bastırıp âzaya tevzi etmekle ödevlidir. Aynı madde hükmüne göre Riyasete gelen mazbatalar re'sen, yani otomatikman zabıt ceridesine ve gündeme geçer. İctüzüğün âmir ahkâmı bu iken, Özalp hâdisesinin tahkikine memur edilen Adliye ve Teşkilâtı Esasiye Komisyonlarından müteşekkil Muhtelit Encümenin bu tahkikata ait raporu bir Mayıs'ta Yüksek Riyasete tevdi edildiği halde aradan 20 gün geçmesine rağmen henüz tabedilip âzaya tevzi edilmemiştir ve bu sebeple tabiatıyla gündeme de

geçmemiş bulunmaktadır. Yüksek Meclis, ayrıca bu husustaki tahkikatın senelerce uzaması sebebiyle 13 . XII . 1957 tarihli oturumunda, Rize Mebusu İzzet Akçal arkadaşımızın, bu işin uzamasının birçok vatandaşların zan altında mânevi ıstıraba mâruz bırakılması demek olacağı ve umumi efkârın da bu işle meşgul olduğu düşüncesiyle bir an evvel neticelendirilmesi için vermiş olduğu taksir üzerine, hatırlarsınız arkadaşlar, Muhtelit Encümenin altı aylık mühlet talebi üç aya indirilmek suretiyle bu işin bir an evvel sonuçlandırılmasını istemiş ve yerinde olarak sabırsızlanmıştım. Bu da bu işin bir an evvel görüşülmesi hususunda mânevi bir tarafıdır. Arz ettiğim maddenin âmir hükümleri muvacehesinde Riyasetten rica ediyorum, bu işe ait mazbata bir an evvel tabı ve tevzi ettirilerek gündeme alınsın ve müzakeresi sağlansın. Bu hususu hem Riyasetten, hem de Yüksek Heyetinizden talep ve rica ediyorum.

REİS — Muamelesi tekemmül edince gündeme alınacağını takdir buyurursunuz efendim.

SİRRI ATALAY (Kars) — Hangi muamele?

4. — SUALLER VE CEVAPLAR

A) ŞİFAHİ SUALLER VE CEVAPLARI

1. — Ordu Mebusu Ferda Güley'in, 16 . II . 1958 Pazar günü Kadıköy kazası C. H. P. lokasında Gençlik Kolunun tertiplemediği kapalı yer

toplantısına hangi kanuna müsteniden mâni olduğuna dair sualine Dahiliye Vekili Namık Gedik'in, şifahi cevabı (6/173)

REİS — Ferda Güley?.. Burada. Dahiliye Vekili?... Burada. Sualî okuyoruz.

9. V. 1958

Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyasetine

Bugün müphem olduğu gerekçesiyle ve İğtüzüğün 150 nci maddesine göre, vâzih bir hale getirildiği takdirde önümüzdeki Cuma günü ruznamesinin ilk maddesi olarak görüşüleceği kayıt ve şartı ile tarafıma iade edilmiş bulunan aşağıdaki sorunun Dahiliye Vekili tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasına delâlet buyrulmasını saygılarımla arz ve rica ederim.

Ordu Mebusu
Ferda Güley

16. II. 1958 Pazar günü Kadıköy C. H. P. İlcesi lokalinde yapılmak istenilen Kadıköy İlcesi C. H. P. Gençlik Kolunun tertiplelediği kapalı yer toplantısına hangi kanuna müsteniden mâni olunmuştur?

REİS — Dahiliye Vekili, buyurun.

DAHİLİYE VEKİLİ NAMİK GEDİK (Ay-dın) — Soru sahibi, İstanbul Kadıköy C. H. P. İlce Merkezinde 16. II. 1958 günü yapılmak istenen toplantıya hangi kanuna müsteniden mâni olduğunu sormaktadır.

Filvaki 16. II. 1958 tarihinde Kadıköy C. H. P. İlce Merkezinde yapılmak istenen toplantının menedildiği bir vakıadır. Bu toplantının yapılacağı evvelden alâkalı mercilere haber verilmemiştir. Gerçi partilerin İştüzüklerine göre yapacakları toplantıların ihbara tâbi olacağına dair bir kayıt olmadığı gibi, bunun aksine de bir hüküm mevcut değildir. Vilâyetin, İl İdaresi Kanununun 11 nci maddesinin (C) fıkrası hükmüne dayanarak aldığı ve ilân ettiği tedbirler meyanında partilerin mütat toplantılarını da mütalâa etmiş olmasındaki sebep, gerek âmme nizamını temin, gerekse toplantıların huzur ve emniyet içinde cereyanını sağlamakla mükellef bulunan idare ve zabitanın, İstanbul gibi geniş bir merkezde vâkı toplantıların günlük taaddüdü muvacehesinde tedbir almasında imkân sağlayabilmek maksadına mâtuftur.

REİS — Ferda Gülez, buyurun.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Çok muhterem arkadaşlarım, soru ile cevabı arasında asgari 2 buçuk - 3 ay, hattâ benimkinde olduğu gibi, bazan 3,5 ay geçtiği için, Cuma günü ruznamesi-

nin bu ilk saatleri âdetâ 3 ay evvel öldürülmüş ve gömülmüş, yani bütün suç emareleri ve taammüt izleri kaybolmuş bir ceset üzerinde fethi meyyit ameliyesi yapmak gibi tuhaf bir teşrii faaliyete sahne oluyor. (Soldan; «çok tuhafın» sesleri, gürültüler.)

15 gün evvel sorunun muhterem Dahiliye Vekili tarafından müphem sayılması biraz da bu yüzden olmuştur. Şimdi derhal en kısa hatları ile sadede geliyorum.

Muhterem Dahiliye Vekili arkadaşımız, «bu bir vakıadır, menedilmiştir» dediler. Ve bunu İller İdaresi Kanununun 11 nci maddesinin (c) fıkrasına dayadılar. Halbuki Toplantı ve gösteri yürüyüşlerini meneden Kanun Demokrat Parti iktidarı zamanında Yüksek Meclis tarafından ısdar edilmiştir. Bu husus kanunla disiplin altına alınmış bulunuyor. İller İdaresi Kanununun 11 nci maddesinin (c) fıkrasına iltica etmemesi icabederdi. Ortada 6761 sayılı Toplantı ve gösteri yürüyüşleri Kanunu dururken, mülki âmirler gerektiği zaman, antidemokratik olduğu için tümünü reddettiğimiz bu kanunu bile kâfi görmiyerek, bazan İller İdaresi Kanununa ve bazan da Cemiyetler Kanununun 19 ncu maddesine iltica etmek suretiyle bir tek hedef gütmektedirler : Toplantıları menetmek. Muhalefete mensup vatandaşların bir araya gelmelerine, kanuni mesaj olan toplantılarına mâni olmak. Bunda elhak muvaffak da olmaktadır.

Muhterem arkadaşlarım, hâdiseyi tafsil ederek ne sizi yormak ve ne de bana ayrılan beş dakikaya ihanet etmek istemiyorum.

İBRAHİM SEVEL (İstanbul) — Tafsil et, tafsil et.

REİS — İbrahim Bey, müsaade buyurun, istedikleri gibi konuşsunlar.

SABRİ DİLEK (Trabzon) — Radyo konuşmasını anlat.

FERDA GÜLEY (Devanla) — Müsaade buyurun. Konuşmayacaksa başka.

Muhterem arkadaşlar, evet, bu bir vâkıadır, kanunen caiz bir toplantıya mâni olunmuştur. Şimdi Dahiliye Vekili arkadaşımıza soruyorum : Bu meni hâdisesi ve tevali etmekte olan meni hâdiseleri ifade etmeye çalıştığım şu sarahat muvacehesinde kanunsuz değil midir? Diyorlar ki, İller İdaresi Kanununun 11 nci maddesi gereğince haber vermeye mecburdurlar. İşte bunda

cevap veriyorum : Bu haber dahi, yani nizam-namemiz ve Toplantı ve gösteri yürüyüşü Kanununun âmir hükümleri dahi emretmediği halde, 16 . II . 1958 günü yapılacak toplantı için altı gün evvel, ayın onunda vilâyete bir dilekçe ile bu haber de verilmiştir. (Sağdan, alkışlar)

DAHİLİYE VEKİLİ NAMİK GEDİK (Aydın) — Müracaatiniz Beyoğlu içindir.

FERDA GÜLEY (Devamla) — Bu haber Beyoğlu İlçe Başkanının imzasını taşıyan bir dilekçe ile Gençlik Kolu Başkanı Ahmet Yılmaz tarafından bizzat vilâyete götürülmüş ve Vali Muavini Nâzım Başlamış'ya takdim edilmiştir. Nâzım Başlamış bu dilekçeyi muameleye koymuyarak, kendisine iade etmiştir. Geriye dönen bu vatandaş derhal ilçe üyelerine, dilekçenin vilâyete kabul edilmediğini beyan etmiş ve bu husus zapta geçirilerek dosyasına konulmuştur.

REİS — Rica ederim, cümlemenizi tamamlayınız.

FERDA GÜLEY (Devamla) — Demek ki, İller idaresi Kanununa göre ihbar edilme mükellefiyetine de siyasi teşekkül riayet etmiştir. Hem de 6 gün evvel riayet edilmiştir. Soruyorum, bu ve buna benzer menî hâdiseleri kanunsuz değil midir?

Muhalefete mensubolmaktan başka hiçbir günahı olmayan bir kısım vatandaşları baskı altında tutarak, tazyik altında bulundurarak vatandaşı mensup bulunduğu siyasi bir partinin faaliyetlerine, cemiyetlerin faaliyetlerine karşı bigâne bir hale getirerek bütün toplumu tahaccür ettirmek, taşlaşdırmak değil midir? Bunun başka mânası olabilir mi?

Muhterem Dahiliye Vekili arkadaşına söz olarak söylüyorum: Bir siyasi iktidarın partisinin teressümünde en mühim boyayı Adliye Vekili ile Dahiliye Vekilinin fırçaları vurur. Muhterem Dahiliye Vekilinden rica ediyorum tarih önünde ve Türk Milleti önünde bu partinin zamanla insani hatlardan mahrum bir hale gelmemesi için bundan sonra olsun dikkat etsinler ve ettirsinler. Aksi takdirde bu portre farkına varılmadan bir gün Dorian Grey'in portresi haline gelebilir. (Sağdan; bravo sesleri, alkışlar)

REİS — Dahiliye Vekili.

DAHİLİYE VEKİLİ NAMİK GEDİK (Aydın) — Ferda Güley arkadaşımızın konuşması-

nın son kısmını ele alarak sözlerime başlayacağım. Bir defa hatırlarlar ve Yüksek Heyetiniz de hatırlamaktadır ki; geçen defa bu soruyu, âm ve şâmil mânada, vermişti. Talebiniz üzerine islah edilerek yenilendi ve gördünüz ki, bugün yalnız Kadıköy'de yapılmış ve kanun yolu ile vali tarafından menedilmiş bir toplantıya inhisar ediyor.

İkinci mesele Beyoğlu meselesidir ki, bunu Kadıköy toplantısı ile karıştırmak istediler. Beyoğlu toplantısı için hakikaten altı gün evvel müsaade talebedilmiştir ve bu müsaade vilâyete verilmemiştir. Neden verilmemiş olduğunu kendileri pek iyi bilirler. Bu gibi toplantılar, Toplantı ve gösteri yürüyüş Kanunu ve diğer kanunlar müvacehesinde senede üç defa yapılabileceği halde, sekiz defa bu nevi toplantıları yapmışlar ve işte bunun için menedilmiştir. (Soldan; alkışlar)

Şimdi; Ferda Güley Büyük Millet Meclisine yeni bir hitabet örneği getiriyor, buraya çıktıkları zaman affedersiniz, ya haminnelerinin bir hikâyesini veyahut katiyen - maalesef bu şekilde ifade edeceğim; - ağâh olmadıkları kanundan bahsetmek ve meseleleri tahrif etmek suretiyle ve üzümlük ifade edeyim, daima müteceviz bir lisanla konuşuyorlar.

Şimdi, kendilerinden şu hususu rica etmek isterim: Bakınız, Cumhuriyet Halk Partisinin İstanbul'da bir sene içinde, yani 1957 senesi içinde yapmış olduğu toplantıların adedi nedir? (Sağdan, gürültüler) Müsaade buyurun, bunlar uluorta konuşulacak şeyler değildir. 1957 senesinde Cumhuriyet Halk Partisinin yapmış olduğu toplantıların adedi 1 653 tür. (Sağdan, «az az» sesleri) 1958 senesinin bu ayına kadar yapmış olduğu toplantıların adedi ise 134 tür. Yalnız geçen hafta içinde kendilerinin nâşiri efkârı olan gazetelerinde övünerek yazıldığı gibi rekor olarak bir günde yapılan toplantıların adedi 39 dur ve bu toplantılarda 360 hatibin konuştuğu ifade edilmiştir.

Şimdi burada gelip diyor ki; «Kadıköy'de yapılması istenen toplantıya müdaahle edilmiştir. Binaenaleyh, parti içi çalışmalarında - kendilerine göre çizdikleri birtakım portrelerle - bu memlekette bilhassa muhalefet partilerinin çalışmalarında Dahiliye Vekâletinin mâni olma zihniyeti hâkimdir, ve Dahiliye Vekâletine bir

mesuliyet tahmil etmek istiyor.» Ben de kendilerine bir muhalefet mebusu olarak bir mesuliyet tahmil ediyorum,

Şimdi, son defa Bâlâ'da yapmış oldukları kongrede kendilerinin bir mebusu konuşuyor. Eğer kongrede konuşmalar böyle devam edecek olursa, ben Dahiliye Vekili olarak, bu memleketin emniyet ve âsâyişini, şeref ve haysiyetini korumak için bu kongrelere, kanun hükümlerine dayanarak mâni olacağım. (Soldan, şiddetli alkışlar) (Sağdan, gürültüler)

ASIM EREN (Niğde) — Büyük Millet Meclisini kapatın.

DAHİLİYE VEKİLİ NAMIK GEDİK (Devamla) — Dinleyin, dinleyin. (Sağdan, gürültüler)

ASIM EREN (Niğde) — Namık Bey, sizden bir gün hesap sorulacaktır. (Sağdan, gürültüler)

DAHİLİYE VEKİLİ NAMIK GEDİK (Devamla) — Dinlemek işlerine gelmez. Bâlâ kongresinde Cumhuriyet Halk Partisinin (Sağdan, gürültüler) kongresinde arkadaşlarından birisi ne diyor : «Cumhuriyet Halk Partisi mebuslarının...»

REİS — Vekil Bey, lütfen cümlemenizi tamamlayınız.

DAHİLİYE VEKİLİ NAMIK GEDİK (Devamla) — «Mecliste üç dakika konuşulmadığını, fakat bu müddet içinde iktidarın paçavraya çevrildiğini...» kongrelerinde ifade ediyorlar.

Bakınız daha neler diyorlar : «Bu memlekette ilâç bırakmadılar. Biz Demokrat Parti milletvekili diye bir kimse bırakmıyacağız. Mecliste bizimle kavga etmek istiyorlar. Cumhuriyet Halk Partisi mebusları kolay kolay dayak yemez, fakat atarız...», sevgili arkadaşlarım.

REİS — Cümlemenizi tamamlayınız, efendim.

DAHİLİYE VEKİLİ NAMIK GEDİK (Devamla) — Demokrasinin müsamaha rejimi olduğunu söylerler, fakat unutmamak lâzımdır ki, demokrasi her şeyden evvel bir fazilet, nezahet ve ahlâk rejimidir. Buna riayetkâr olunuz. Bütün kongreleriniz açıktır.

REİS — Ferda Güley.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Muhterem arkadaşlarım; şimdi o halde hâdiseyi tafsilen huzurlarınıza getiriyorum. Bunu dinledikten sonra

işe hâkim olan suiniyetin mahiyeti vuzuhla anlaşılacaktır.

Birinci suiniyet; Şubat ayının 10 unda vilâyete verilen dilekçe kabul edilmiyor. Ve bu dilekçe, Vekil Beyin buyurdıkları gibi, Beyoğlu'na ait değil, Kadıköy ilçesine ait toplantının ihbarını muhtevindir.

İkinci suiniyet; ifade ettikleri gibi Beyoğlu ilçesinin toplantısına mâni olunmuş değildir. Bu ilçe toplantısına mâni olunmak istenilmiş, Kadıköy ilçesinin ertesi gün yapacağı toplantı ile bir araya getirilerek vilâyetin 5334 sayılı ve 15. II. 1958 tarihli yazısıyla Cumartesi günü Beyoğlu, Pazar günü ise Kadıköy ilçelerinde yapılacak toplantılara 6761 sayılı Toplantı ve gösteri yürüyüşleri Kanununun hükümleri muvacehesinde yılda 3 toplantı kontenjanını doldurdıkları mülâhazasıyla mâni olduğu bildirilmiş, fakat 15 ne Cumartesi günü Vedat Dileli arkadaşımızın valiye telefon etmesi üzerine vali işe el koymuş ve toplantıya müsaade etmiştir. (Soldan, müsaade etmiş ya, daha ne istiyorsunuz sesleri) Evet, müsaade edilmiştir, kanunun dışına taşan bir mahiyet görülmediği için müsaade edilmiştir. Fakat bütün bu muameleler cereyan ederken gençler dağılmış, toplantı yapılamamıştır. Müsaade edilmesine sevinen arkadaşlarımız bu durumla iftihar edebilirler. (Sağdan alkışlar)

Şimdi gelelim 6761 sayılı Kanunun Kadıköy ilçesinde yapılacak olan toplantıya tatbikine. Aynı vilâyet yazısında bu ilçeye de 6761 sayılı Kanunun 17 ne maddesi üç siyasi toplantıdan fazla toplantıya mesaj vermediği ve siz bu sene üç siyasi toplantı yaptığımız için toplanamazsınız denilmiştir. Beyoğlu ilçesi gibi Kadıköy ilçesi de yine emniyetin dosyasına istinaden ispat ediyor ki, sadece bir toplantı yapmıştır, daha iki toplantı yapmaya hakkı vardır. Gece emniyete celbedilmeleri, tahkikatları filân zikretmiyorum, artık maalesef bunlar umuru âdiyeden olmuştur. (Soldan; Allah, Allah sesleri)

Lütfen dinleyin efendim. Ben size bir şikâyeti aksettiriyorum, dinlemek istemez misiniz?

Muhterem arkadaşlar; Kadıköy İlçe Başkanımız emniyete çağırılmış, fakat toplantı adedinin kontenjanı doldurmadığı anlaşılınca bu sefer kendisine haber vermediniz, denilmiştir. Halbuki, bu haber de verildi arkadaşlar. Daha evvel arz ettiğim gibi, gençlik kolundan bir arkada-

şımız valiye gönderilmiş. Vali istidayı reddetmiştir. Kadıköy İlçe Başkanımız bu hususu bir defa daha emniyet âmirine tebarüz ettiriyor ve kaldı ki, biz 6761 sayılı Kanun mucibince haber vermeye de mecbur değiliz, diyor. Kabul edilmiyor. Bunun üzerine düşünülüyor, emniyet âmiri aneak idare heyetiyle, gençlik kolu idare heyeti Şemsettin Günaltay'la müştereken bir toplantı yapabilirsiniz, başkasına müsaade etmiyorum, diyor. Bunun üzerine bendeniz ayın 18 inde bu toplantıya hangi kanuna müsteniden mâni oldunuz, diye Dahiliye Vekilinden bir sual soruyorum. Bunun üzerine ayın 19 unda vali derhal Kadıköy Kaymakamına yeni bir yazı gönderiyor. Bu yazıda 6761 sayılı Kanununun 17 nci maddesindeki kontenjanın dolup dolmaması gibi bir mesnet yok. Vali bey bu sefer de bakınız ne buyuruyorlar; bu yazıyı okuyorum: «Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolunun 16 .II. 1958 tarihinde saat 10 da yapacağı siyasi sohbet toplantısına 9. VIII. 1956 tarihli karar gereğince lâakal 3 gün evvel vilâyete müracaat yapılmadığı için müsaade edilmediği...» ilâ... deniliyor.

Ne vakit diyor? Ayın 19 unda. Yani bendeniz Meclise suali verdikten sonra. Yani vali, Dahiliye Vekili Beyefendiye ve diğer vazifelilere kendilerini savunmak için suni yoldan, suiniyetli yoldan malzeme ihzarındadır. (Sağdan, bravo sesleri) (Soldan gürültüler)

Müsaade buyurun; nihayet görüyorsunuz, her hangi bir tecavüzkâr kelime kullanmadan sakın sakın konuşuyorum, arz ettiğim meseleyi Meclis olarak ele almaya mecbursunuz.

REİS — Ferda Bey, cümledenizi tamamlayınız.

FERDA GÜLEY (Devamla) — Şimdi izin almamaktan bahsediliyor. İzin alınmıştır; reddedilmiştir.

İlk vilâyet yazısında üç kontenjanın dolduğu mâni sebebolarak gösterilmiştir. Ve doğru çıkmıştır. Sonra bu yola gitmişlerdir. Yani şimdi okuduğum yazı ile Cemiyetler Kanununun 19 neu maddesine dayalı bir cevap vermişlerdir. Fakat Vekil Beyefendi bu cevabı da kolaylıkla bertaraf edeceğimi bildikleri için bugün kalkıyorlar, burada yuvarlak lâflarla, tedvin edilmiş olan İller İdaresi Kanununun 11 nci maddesine istinadetmek istiyorlar.

REİS — Ferda Bey, cümledenizi tamamlayınız. Vaktiniz dolmuştur.

FERDA GÜLEY (Devamla) — Bunun yani bu hareketlerin ne idari tasarrufla, ne hikmeti Hükümetle, ne de mevzu kanunlarla bir münasebeti yoktur. Bunda sadece bu millete reva görülmüş kit kanaat hürriyetleri de bu millete çok görme anlayışı vardır. (Soldan, şiddetli gürültüler, hakaret ediyor sesleri) Arkadaşlar, Türk Milleti buna lâyük değildir.

REİS — Ferda Bey rica eedrim...

FERDA GÜLEY (Devamla) — Ve böyle Dahiliye Vekili olmaz... (Sağdan alkışlar)

REİS — Dahiliye Vekili.

DAHİLİYE VEKİLİ NAMIK GEDİK (Ay-dın) — Efendim, yüksek huzurunuzda yapılan bu konuşmalardan sizler kadar memleket umumi efkârının da elbette müteellim olacağına şüphe yoktur. Muhalefet mebusu bir arkadaşımızın valinin şu kanuna veya bu kanuna dayanmak suretiyle yapmış olduğu bir tasarruf karşısında, kendilerinin vermiş oldukları malûmata göre kasıtlı bir iddianın, bilhassa imal edilmiş vesikalarla böyle bir esbabı mucibenin müdafaası kabilmış gibi hâdiseyi yüksek huzurunuzda arz ettiler ve bu hâdisi etrafında yuvarlak kelime ve sözlerle meseleyi biraz evvel işittiğiniz şekilde izah ettiler.

Vilâyet, bâzı ahvalde Toplantı ve gösteri yürüyüşleri Kanununa göre kamu emniyetinin idamesi bakımından kendisine Yüksek Heyetinizin vermiş olduğu İl İdaresi Kanununun salâhiyetlerine dayanarak vazife icra eder. Bu istimalinde asla suiistimal mevzuubahis değildir. Böyle bir suiniyetin mevcudiyetini iddia edebilmek için kendilerinin dâvaları birçok misallerle buraya getirip ikame etmeleri ve isbat etmeleri icabeder. Ben eski bir siyasi parti mensubunun, eski bir iktidar partisi mensubunun gelmiş geçmiş siyasi hayatımızda kurulması istenen partilere, binbir müşkülât ile kurulan partilere karşı, o zaman da kanunun tanıdığı haklara rağmen, takındığı tavrın acı misallerini ifade etmek istemem ve mâziye dönmek suretile... (Sağdan, gürültüler) Bunları tekrar burada yaşamak istemeyiz arkadaşlar. Dahiliye Vekili olarak, bu güne kadar yaptığım gibi, bugünden sonra da, Vekil olduğum müddetçe, her şeyden evvel kanunlara, nizama, memleketin emniyet ve asayişine, şahsi haysiyet ve şerefe vâkı taaddi ve tecavüzleri ihtimal dahilinde bile vâkı tedbirlerle

önlemede kendimi vazifeli telâkki ediyor ve bunda ısrar ediyorum, arkadaşlar. (Soldan, alkışlar)

REİS — Ferda Güley.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Çok muhterem arkadaşlarım, (Soldan; gürültüler, «neden kıziyorsunuz» sesleri)

SABRİ DİLEK (Trabzon) — Kongrelerinizde aile hayatımıza kadar dil uzatıyorsunuz.

FERDA GÜLEY (Devamla) — Çok muhterem arkadaşlarım, bu sorum vesilesiyle Hükümet âzalarından Dahiliye Vekili arkadaşımızı dinlediniz, hep beraber dinledik. Tescil edilmek suretiyle bütün Türk efkârı umumiyesi de dinlemiş oldu. Doğrudur, kendileri gerçekten polis ve jandarma kuvvetinin, bu müşterek ordunun başında memleketin iç huzur ve sükûnunun bekçisi olan bir Vekâletin mesuliyetini taşımaktadır. Bu doğrudur. Ancak bir memleketin iç huzur ve sükûnu denildiği zaman, ölümlerin değil, yaşayan insanların iç huzur ve sükûnu anlaşılmalı lazımgelir. Sayın Dahiliye Vekili arkadaşımız kendisini kanunların üstüne çıkararak, kendilerine kanunlardan da üstün haklar ve yetkiler vererek (Soldan, öyle şey yok, sesleri, gürültüler) bu memleketi bir ölümler evi haline getirmek istiyor. (Soldan, şiddetli gürültüler, sıra kapakları vurmaları, sözünü geri al, sesleri.) Dahiliye Vekili bütün bu milleti sifensleştirmek istiyor...

REİS — Ferda Bey; yanlış anlamadımsa Dahiliye Vekili bir ölümler evi haline getirmek istiyor tâbirinden maksadınız nedir, tavzih eder misiniz?

FERDA GÜLEY (Devamla) — Bir zihniyeti ifade ediyorum. (Gürültüler), (Soldan, senin zihniyetin, sesleri)

REİS — Rica ederim, müdahale etmeyiniz...

FERDA GÜLEY (Devamla) — Bir iktidarın siyasi portresi vücut bulurken en mühim hatları Adliye ve Dahiliye Vekilleri çizer, dedim. Binaenaleyh bu bakımdan müteyakkız olmalarını, Hükümet adamı mesuliyet anlayışıyla muttasıf olmalarını rica ediyorum, dedim ve bu ricamı yine yapıyorum. (Soldan, gürültüler) Tarih önünde Demokrat Parti iktidarının siyasi portresinin insanî hatlarını kaybettiğini tabii görmek istemezsiniz, diyorum. (Soldan, ne demek istiyorsun, sesleri; protesto bağırışmaları) Dahiliye Vekili; (Siz toplantılarda böyle konuşursanız ben her şeye rağ-

men mâni olacağım), diyor. Diyor ama bugün olmazsa yarın kanun, bunu diyenin yakasından tutar, hesap sorar, ve hesap soracaktır. (Sağdan, bravo sesleri, alkışlar)

Eğer demokrasi rejiminde isek, haklar, haysiyetler ve hürriyetler kısıntı halinde bile olsa Türk Milletine bırakılmışsa bunu olsun Türk Milletine çok görmeyiniz. (Soldan; şiddetli protesto bağırışmaları, gürültüler.)

MUHİTTİN ÖZKEFELİ (Kütahya) — Türk Milletinden bahsediyorsa Türk milletinin ekseriyetini temsil eden bizleriz. Ayıp, ayıp, böyle konuşma olmaz.

FERDA GÜLEY (Devamla) — Sen otur, oradan konuşma.

MUHİTTİN ÖZKEFELİ (Kütahya) — Sen Türk Milletine lâıyk değilsin.

FERDA GÜLEY (Devamla) — Sen lâıyk değilsin, otur yerine, ben seni bilirim..

REİS — Rica ederim arkadaşlar, sükûneti muhafaza edelim. Buyurun, Ferda Bey.

MUHİTTİN ÖZKEFELİ (Kütahya) — Artistlik yapma, doğru konuş.

FERDA GÜLEY (Devamla) — Dahiliye Vekili.

REİS — Ferda Bey, bir dakikanız kaldı.

FERDA GÜLEY (Devamla) — Dahiliye Vekili Karadeniz seyahatinde Ordu'ya geliyor. Halk Partililer karşılıyorlar, Demokrat Partililer karşılıyorlar. Dahiliye Vekili Demokrat Partilileri topluyor ve diyor ki..

REİS — Rica ederim Ferda Bey, sualin hududu dışında konuşmayın.

FERDA GÜLEY (Devamla) — Bendeniz de Mebusum, Dahiliye Vekilini konuşturuyorsunuz.

REİS — Bu şekilde konuşmaya sizin hakkınız yoktur. Riyasete saygı göstermekte bir an dahi tereddüt göstermemek lazımgelir. Sözü-nüze sual dışına çıkmamak üzere devam ediniz. Bu şekilde devam ederseniz sözünüzü kesmeye mecbur kalacağım.

FERDA GÜLEY (Devamla) — Riyasete davranışında bir saygısızlık mânası anlaşılmissa sarıh olarak Riyasette bulunan arkadaşımдан özür dilerim. Asla böyle bir kasdım yoktur.

REİS — Devam buyurunuz.

FERDA GÜLEY (Devamla) — Ortada hak ve hürriyetleri kısan kanunlar vardır. Fakat

diyoruz ki, bu kanunlar eşit olarak tatbik edilsin. Bugün böyle, yarın şöyle tatbik edilmesin. Böyle bir kanun devletinde vatandaşlar biraz mahzun olurlar ama, bedbaht olmazlar. Millet, sert bile olsa, kanunların eşit tatbik edildiğini görürse, iktisadi sıkıntılara rağmen betbaht olmaz. Eğer Sayın Namık Gedik Demokrat Partinin Dahiliye Vekili olarak (Soldan, bütün Türkiye'nin Dahiliye Vekili, sesleri) Hareket ederse Türk milletini bedbaht etmiş olacaktır.

SELİM ERENGİL (İstanbul) — O sizin devrinizde idi.

FERDA GÜLEY (Devamla) — Şunu ifade ediyorum ki, Türk milleti, bunun bütün vebali karşısında...

REİS — Müddetiniz tamamdır, beyefendi.

Buyurun Dahiliye Vekili.

DAHİLİYE VEKİLİ NAMIK GEDİK (Aydın) — Yüksek Meclis ve Türk umumi efkârı huzurunda bir hususu tasrih etmek için söz aldım. Ferda Güley istese de istemese de, kabul etse de etmese de ben, sadece Demokrat Partinin değil, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin ve Türk milletinin Dahiliye Vekiliyim. (Soldan alkışlar ve sağdan «tatbikatın böyle olursa değilsin» sesleri ve gürültüler)

REİS — Ferda Güley.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Muhterem arkadaşlarım, uzun konuşamıyacağım. (Soldan, gürültüler) Dahiliye Vekili arkadaşımıza, «Demokrat Partinin Dahiliye Vekili» dedim. Bilerek dedim. Bir defa daha diyorum. Niçin? kendileri Karadeniz seyahati sırasında Ordu'ya gelmişlerdir. (Soldan, gürültüler) Gece yaptıkları bir toplantıda vatandaşlara, «Sizin milletvekiliniz yoktur. Sadece biz varız, doğruca bize geleceksiniz» demişlerdir. (Soldan, şiddetli gürültüler)

REİS — Ferda Bey, zatiâlinize ihtar ediyorum; lütfen sadet dâhilinde konuşun.

FERDA GÜLEY (Devamla) — Böyle diyen bir zatın, bütün milletin Dahiliye Vekili olmasını biz kabul edemeyiz. (Soldan, gürültüler, istersen kabul et sesleri)

SABRİ DİLEK (Trabzon) — Teşkilâtı Esasiye Kanununa tecavüz vardır, Reis Bey... (Soldan, gürültüler)

REİS — Müsaade buyurun, efendim, devam edin Ferda Bey, yalnız sual hudutları dâhilinde konuşunuz.

FERDA GÜLEY (Devamla) — Muhterem

arkadaşlar, bu sual vesilesiyle, mühimce bir zihniyet anlayışı... (Soldan, senin anlayışın, sesleri) Tebellür etmiş oldu. Büyük Millet Meclisi olarak bu zihniyetin mânası önünde durulmasını, bu zihniyetin mutlaka kanun anlayışı hudutları içine getirilmesini rica ediyorum ve Türk milletinin buna son derecede hasretli ve müstak bulunduğunu son söz olarak size arz ediyorum.

REİS — Dahiliye Vekili, buyurun.

DAHİLİYE VEKİLİ NAMIK GEDİK (Aydın) — Mesele açıldıkça ve Ferda Güley burada görüştüğçe hakikaten üzerine eğilmemiz lâzım gelen ve Büyük Meclisin üzerine eğilmesi lâzım gelen dâvalar ortaya çıkıyor. Bakınız arkadaşlar, hazindir : Şu kürsüden, T. B. M. M. Kürsüsünden Anayasa icaplarına göre yemin etmiş bir insan buraya gelip diyor ki, «Ben D. P. Hükümetinin Dahiliye Vekilini tanımıyorum.» (Soldan «biz diyor» sesleri) Ben, biz sözünü kabul etmiyorum, sözleriyle yalnız kendisini **ilzam ediyorum, ve ben kendilerine** diyorum ki : D. P. Hükümetinin Dahiliye Vekilini ve elinde tatbik edilen kanun hükümlerini; Ferda Güley Efendi, tanımaya mecbursun! Tanımazsan tanıtmaya mecburuz, biz sana! (Soldan, bravo sesleri, alkışlar) Ortaya meşruiyet ve ademimeşruiyet dâvasını atacak kadar burada kelâmını idare edemiyen bir insan içine girdiği zifirî lâbrentten, büyük çıkmazdan nasıl çıkacak, içinde bulunduğu bâdirenden kendisini nasıl kurtaracaktır? Sonra da Ordu Mebusuyum diye Orduluların karşısına çıkacaktır. Buna hayret ediyorum. Bunun altından nasıl kalacaktır, kendisi.

REİS — Ferda Güley.

Ferda Bey, sualinizin hudutları içinde kalmanızı rica ederim.

Zatâliniz, Demokrat Partinin Dahiliye Vekili olarak tanımıyorum gibi bir söz sarf ettiniz. Riyaset bunun tavezihini rica ediyor. Lütfen bunu tavezih etmenizi rica ederim.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Ben Demokrat Parti Dahiliye Vekilini tanımıyorum demedim. Bilâkis Demokrat Parti Dahiliye Vekilini tanıyorum dedim. Binaenaleyh istedikleri oldu. (Sağdan, alkışlar)

REİS — Beyefendi, müsaade buyurursanız bunun mefhumu muhalifi vardır.

FERDA GÜLEY (Devamla) — Arz edeceğim efendim.

Sayın Vekil burada Anayasa üzerine yemin etmiş bir milletvekili olarak benim Türk milletinin Hükümetinin âzasını saymamak suretiyle Anayasayı çiğnemiş olduğumu söylediler. Beni Anayasayı çiğnemiş olmakla itham ettiler. Bir defa bu yemini sadece mütevazî arkadaşınız Ferda Güley yapmamıştır, hepimiz beraber yaptık. Sayın Dahiliye Vekili Beyefendi de yaptılar. Kendileri bu yemine rağmen kanunları ve Anayasayı biraz evvel sarîh olarak pervasızca ifade buyurdıkları ve hile pösteği gibi çiğnemek hakkını kendilerinde nasıl ve nereden buluyorlar? (Sağdan, alkışlar) (Soldan, şiddetli gürültüler)

REİS — Ferda Beyin, «Demokrat Partinin Dahiliye Vekili» ve «Kendisini Dahiliye Vekili olarak kabul etmiyorum» sözleri üzerine kendisini bu hususta tavzihe davet etmeme rağmen tavzih etmemiş olması dolayısıyla keyfiyeti Riyaset, Hükümete müteveccih bir hareket telâkki etmektedir. O itibarla kendisinin Dahilî Nizamnamenin 188 nci maddesi mucibince üç inikat Meclisten çıkarılmasını reyî âlinize arz ediyorum. Kabul edenler... (Sağdan, şiddetli gürültüler) Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Buyurun, efendim.

(Ferda Güley Meclisi selâmlıyarak salonu terk ederken (Sağdan, alkışlar) (Soldan, gürültüler)

SELİM ERENGİL (İstanbul) — Bu hareket Meclisin aldığı karara karşı saygısızlıktır; ayıp, ayıp. (Sağdan, şiddetli gürültüler)

REİS — Rica ederim arkadaşlar. Meclisin aldığı karara karşı böyle bir harekete kimse'nin hakkı yoktur.

ŞAHAP KİTAPÇI (Tokad) — (Selim Eren-gil'i göstererek) Namussuz diyor. Asıl bu hakarettir. Reis Bey, harekete geçiniz. (Sağdan, devamlı gürültüler) Söz istiyorum. Sataşma vardır.

REİS — Oturunuz efendim. Gürültü etmeyiniz.

(Soldan, sağdan, devamlı gürültüler)

REİS — Hasan Tez'in sualine geçiyorum. (Sağdan, gürültüler, sıra kapaklarına vurmalar, «başka suale geçemezsin» sesleri)

Gürültü etmeyiniz beyler.

NÜVİT YETKİN (Malatya) — Usul hakkında söz istiyorum.

(Sağdan, gürültüler, «nasıl namussuz der?» sesleri) (Reis «vazifeni yapsana!» sesleri) (Soldan, gürültüler)

NÜVİT YETKİN (Devamla) — Nizamnameye göre söz istiyorum.

REİS — Efendim, lûtfen sükûneti muhafaza edelim. Bu şekilde müzakere yapılamaz. (Sağdan, sıra kapakları sesleri, şiddetli gürültüler)

Ankara Mebusu Hasan Tez'in... (Sağdan, şiddetli gürültüler, sıra kapakları sesleri)

NÜVİT YETKİN (Malatya) — Efendim, usul hakkında söz istiyorum.

REİS — Heyeti Celilenin kararına iktiran eden ve neticeye bağlanmış bir husus hakkında ne sözü istiyorsunuz, efendim? Bunun üzerinde usul müzakeresi yapılamaz, rica ederim. (Sağdan, devamlı sıra kapaklarına vurmalar, şiddetli gürültüler)

Efendim, gürültüye sebebiyet verdiğinden dolayı Sırrı Atalay Bey, Dahilî Nizamname hükümleri gereğince bir takbih cezası verilmesi hususunu reylerinize arz ediyorum, kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. (Sağdan, şiddetli gürültüler, sıra kapakları sesleri)

SİRRI ATALAY (Kars) — Reis Bey, bu şekilde karar almakta haksızsınız. (Sağdan, çok şiddetli gürültüler, sıra kapaklarına vurmalar)

NÜVİT YETKİN (Malatya) — Efendim, usul hakkında söz istiyorum. Reis Bey, hakkınız yok bana söz vermemeye. (Çok şiddetli gürültüler)

REİS — Efendim; bu şekilde gürültüye devam ettiğiniz müddetçe görüşmelere devam etmeye imkân yoktur. Celceye 10 dakika ara veriyorum.

Kapanma saati : 15,55

İKİNCİ CELSE

Açılma saati : 16,15

REİS — Reisvekili İbrahim Kirazoğlu

KÂTIPLER : Mustafa Saraç (Zonguldak), M. Ali Ceylân (Kırklareli)

REİS — Celse açılmıştır.

NÜVİT YETKİN (Malatya) — Zaptı sabık hakkında söz istiyorum.

SİRRI ATALAY (Kars) — Usul hakkında, ceza tertibettiniz, onun hakkında konuşacağım.

REİS — Sırrı Bey, hakkınızda tatbik edilen cezaya dair o celsede söz istemiş olsaydınız, derhal verirdim. Ceza, Heyeti Umumiyenin tasvibi-ne arz edilmiş, kabul edilmiştir ve celse tatil edilip aradan zaman geçmiştir. Bu sebeple yeniden söz vermeye imkân yoktur.

Nüvit Bey, zatı âlinize gelince; İnikat hitam bulmuş değildir. Zaptı sabık hakkındaki sözünüz ancak gelecek İnikatta, yani Pazartesi günü mevzuubahsolabilir. Çok rica ederim, her hangi bir şekilde ısrara mahal yoktur.

Şahap Bey, siz usulü müzakereye ait değil de her hangi bir sıra arasındaki münakaşayı kürsüye getirmek istiyorsunuz. Buna da asla mahal yoktur.

2. — *Ankara Mebusu Hasan Tez'in, küçük sanatlar kanunu lâyihasının hazırlanıp hazırlanmadığına dair sualine Ticaret Vekili Abdullah Aker'in, sualini Ticaret Vekâletini ilgilendirdiğine dair şifahi cevabı (6/97)*

REİS — Soruyu okutuyorum.

22 Mart 1958

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Aşağıdaki sorunun Sayın Ticaret Vekili tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasına delâlet buyurulmasını saygılarımla rica ederim.

Ankara Mebusu

Hasan Tez

Memleketimizdeki küçük sanat erbabını teşkilâtlandırmak üzere küçük sanatlar kanun lâyihası Büyük Meclise ne zaman getirilecektir?

REİS — Ticaret Vekili.

TİCARET VEKİLİ ABDULLAH AKER (İzmir) — Soru, vekâletimi ilgilendirmedigi için cevaplarımı arz etmiyorum. (Soldan, alkışlar)

REİS — Hasan Tez.

HASAN TEZ (Ankara) — Muhterem arkadaşlarım, sual takririm küçük sanat erbabını teşkilâtlandırmak üzere, Küçük sanatlar kanun lâyihasının Büyük Meclise getirilip getirilmeyeceği, getirilecekse ne zaman getirileceği ve bu hususta ne düşünüldüğüne dairdi. (Soldan, gürültüler) Müsaade buyurun, mugalâta yok, beyler! Büyük Meclisin Yüksek Riyaseti takririmi kabul ederek İctüzük mucibince gündeme almış, fakat geçen Cuma günü alâkalı vekil olmadığından, sorunun görüşülmesi bugüne kalmıştır. Kendi vekâletine aidolmadığı, bir mebus olarak bana şimdiye kadar bildirilmedi. Memleket esnafının yüzüne bakmaya kudreti olmıyan Demokrat Parti iktidarının bir bakanı kanun lâyihası hakkında elbette konuşamaz. Kanunun Meclise getirilmesini rica ederim. (Soldan, gürültüler) Arkadaşlarım, ben kuru gürültüye pabuç bırakacak insan değilim. Müsaade edin, konuşayım. (Gürültüler)

Bir milletvekili kendi zaviyesinden kendi görüşünü Anayasasını verdiği hükümlere dayanarak Meclis Riyasetine sunar. Biz böyle yaptığımız zaman «Takririniz değişen İctüzüğe uygun değildir» diye iade ediyor. Bizimkiler iade edilmekte, kabul edilenler de ilgili bakanlıklara gönderilmekte ve gündeme alınmaktadır. Benim sualim bakanlığa gönderildikten sonra Vekil Beyle koridorda konuştum, «Cevaplarım hazır, ne zaman karşılaşıcağız» demmiştir. Bu mevzu memleketin 500 bin küçük sanat erbabını alâkadar etmektedir, bu bakımdan Vekil Bey elbette konuşmaktan kaçınır. Bunun için cevap veremiyor.

REİS — Efendim, müsaade buyurursanız bir hususu tavzih edeyim :

Sualin her hangi bir vekâlete tevcihi ancak mebus arkadaşın hakkıdır. Hasan Tez arkadaşımız da سوالini Ticaret Vekâletine tevcih etmiştir. Fakat son çıkan **Sanayi Vekâleti teşkilât Kanunu** ile küçük sanat erbabı Sanayi Vekâletine bağlanmış bulunmaktadır. **Hasan Tez** arkadaşım aynı mevzu içindeki suallerini bu istikamette değiştirirlerse, Riyaset onu Sanayi Vekâletine göndermeye mecburdur.

Bu hususu arz etmiş oldum.

3. — *Ankara Mebusu Hasan Tez'in, esnaf kredisinin artırılması hususunda ne düşünüldüğüne dair سوالine Ticaret Vekili Abdullah Aker'in, şifahi cevabı (6/98)*

REİS — Suali okutuyorum.

Ankara, 10. XII. 1957

T. B. M. M. **Yüksek Reisliğine**

Aşağıdaki suallerimin, Ticaret Bakanı tarafından, sözlü olarak cevaplandırılmasına delâlet buyurulmasını saygılarımla rica ederim.

Ankara Mebusu
Hasan Tez

1. Memleketimizde geniş bir kütle olarak hizmet eden esnafımızın ancak bir kısmının, Esnaf Kefalet Kooperatifi tavassutiyle elde edebildiği kredi âzami 2 500 lirayı geçmemektedir. Esnafımızın gelişmesi ve işlerinin inkişafı bu küçük kredi ile mümkün değildir.

Bugünkü şartlar da nazara alınarak esnaf kredisinin 5 - 10 000 liraya çıkarılması için Halk Bankası ve sandıklarına yeni imkânlar sağlanması düşünülmekte midir?

2. Memleketimizdeki küçük sanat erbabının teşkilatsızlığı öteden beri büyük sıkıntı ve dağınıklığı mucibolduğu gibi küçük sanat mensuplarının işlerinin ilerlemesine de meydan vermemektedir.

Bu mevzuun esasından halli için senelerce evvel etüdüleri bitirilerek hazırlanmış ve beklemekte bulunan Küçük Sanatlar Kanunu lâyihası Büyük Meclise ne zaman getirilecektir?

REİS — Ticaret Vekili.

TİCARET VEKİLİ ABDULLAH AKER
(İzmir) — Bu suale cevaplarımı arz ediyorum.

Esnaf kredilerinin artırılması : 2 500 lira olan esnaf kredilerinin artırılması hususunda sayın arkadaşım Hasan Tez'in verdiği suale cevaplarımı şöyle arz ediyorum :

Mazide esnaf büyük sıkıntı çekmekte idi. Bu vaziyet karşısında Hükümetin aldığı tedbirleri rakmalar halinde arz edeceğim. Bu suretle her halde esnafın bugünkü hali de meydana çıkmış olacaktır.

1949 yılında... (Sağdan gülüşmeler) Evet bir başlangıçtır. Halk Bankasının sermayesi 5 475 817 lira idi. Aynı sene içinde 3 766 000 lira meslekî kredi ve 3 910 000 lira ticari sahaya kredi tahsis edilmiştir. 1950 yılında bu meslekî kredi üç milyondan beş milyona, ticari kredi de yine üç milyondan beş milyona yükselmiştir. Yedi milyon olan sermaye de 10 milyona çıkmıştır. 1951 de altı milyon meslekî, 5 milyon ticari; 1952 de 16 milyon tediyesi olan bu bankanın 9 milyon meslekî, 8 milyon ticari; 1953 te 21 milyon meslekî, 12 milyon ticari; 1954 te 36 milyon meslekî, 15 milyon ticari; 1955 de 56 milyon meslekî, 16 milyon ticari; 1956 da 63 milyon meslekî, 15 milyon ticari; 1957 de 80 milyon meslekî, 16 milyon ticari.

Görülüyor ki arkadaşlarım, Halk Bankasının asıl gayesi ve teessüsünden maksat küçük esnafa yardım etmektir. Bu yolda (meslekî) namı altında okuduğum küçük esnafa verilen bu krediler gittikçe artmış ancak diğerine nazaran beş misline çıkmıştır. Birbirini karşılaştıracak olursak 1949 a nazaran 26 misli artmıştır. (Soldan bravo sesleri).

Şimdi, esnafın asıl derdi, kefalet kooperatiflerinin kurulmamasındandır. Kefalet kooperatiflerinin miktarı arttıkça bu kredi hacmi de daha da fazlalaşacaktır. Esnafın dertlerinden bir tanesi de verilen kredilerin daha uzun vâdeli olması, iki buçuk sene ve daha fazla uzatılmasıdır. Kefalet kooperatiflerinin hacmi arttıkça kredi vaziyeti de çoğalacaktır. Nitekim 3 milyondan 80 milyona çıkmıştır, yakında da yüz milyonu bulacaktır. Çünkü Halk Bankasının sermayesi bir kanunla 150 milyon liraya çıkarılmıştır.

Mâruzatım şimdilik bu kadardır.

NUSRET KIRIŞCIOĞLU (Sakarya) — Teşekkür et, Hasan Bey.

HASAN TEZ (Ankara) — Neye teşekkür edip etmiyeceğim ve ne söyleyip söylemiyeceğim benim bileceğim iş. Ben talimatla vazife görmediğimi daha evvel de beyan etmiştim. (Alkışlar, bravo sesleri) Cumhuriyet Halk

Partisi mebusları Anayasaya dayanarak vazife yaparlar; talimat almazlar. (Alkışlar ve bravo sesleri)

Aziz arkadaşlarım, Sayın Vekil Abdullah Aker Beyin cevaplarından tatmin olunmadığımı ifade etmek isterim.

Sayın Vekil 1949 senesinden başlayarak o zamanlar Halk Bankasındaki paranın azlığından, 1957 de şu kadar artığından bahsettiler. Aziz arkadaşlarım 1949 senesinde 1 000 lira ile bir esnaf dükkânını malla doldurur 300 lira da kasasında para kalırdı Bugün 100 bin lira ile dükkânını aynı şekilde dolduramaz. Paranın değeri mi var? Takdir etmeniz lâzımdır.

Muhterem arkadaşlar, Türk esnafını iyi günlere kavuşturmak hepimizin müsterek arzusudur. Bu arzunan hakikat olabilmesi için esnaf ihtiyaçlarının, esnaf kredisinin yeter dereceye çıkarılması ve ihtiyacının, iş ve istikbalinin teminat altına alınması tek temennimizdir. (Soldan «oku» sesleri) Okumuyorum, kendim hazırladım? Türkiye Esnaf Konfederasyonu ikinci Başkanlığımı yaptım, esnaf beni iyi tanıır. Gittiğim yerlerde Demokrat Parti mebusları gibi boş vait yapmam, oralarda da böyle konuşurum.

Esnaf meseleleri bir orta sınıf dâvası, her türlü poltikanın dışında muhalif - muvafık hepimizin vazifesi olmalıdır. Ben şahsan bu mevzuu böyle telâkki ettiğim için yüksek huzurunuzda ne muhalefet yapmak ve ne de polemik yapmak maksadiyle çıkmadım, sizi mukaddesatım üzerine temin ederim.

Arkadaşlarım, sadece iktidar ve muhalefet, hepimizin bir memleket meselesi olarak üzerinde ciddiyetle durulması lâzımgelen bir konuyu İçtüzük taahditleri nispetinde konuşacağım. Bir esnaf olarak ve esnaf teşekküllerinin kuruluşundan bugüne kadar her kademesinde vazife almış bir arkadaşınız sıfatıyla bu mevzulara hakkiyle vâkıf bulunacağımı takdirlerinize arz ederim.

NUSRET KIRIŞCIOĞLU (Sakarya) — İyi oku iyi.

HASAN TEZ (Devamla) — Sen oku, sen! Sen Cumhuriyet Halk Partisinin kurduğu

mekteplerde okudun, Allah razı olsun, sizleri okuttu da buraya gönderdi.

Muhterem arkadaşlar, Hükümetin muhtelif vesilelerle yapmış olduğu beyanattan memnuniyetle öğrenmiş ve tesbit etmiş bulunuyoruz ki, milletimizin büyük çoğunluğunu teşkil eden köylüye milyarı aşan kredi yardımında bulunulacaktır, inşaallah olur. Buna mukabil bir milyona yaklaşan ve orta sınıfı teşkil eden esnaf ve küçük sanat erbabına 1950 den bugüne kadar dağıtılmış olan kredilerin 60 - 70 milyon civarında bulunduğunu üzümlere arz etmek isterim. Bu teşekkülleri esnaf kendi kurmuştur. Hükümetin bunda dahli yoktur. Ama kongrelerden Hükümete boyuna yaldızlı telgraflar çekilir, teşekkür ettirilir.. (Gülüşmeler)

Memleketimizde her gün yeni yeni bankalar açılırken tüccar ve büyük sanayi erbabına kredi açılabilen fakat mevzuat müsaidolmadığı için esnaf ve küçük sanat erbabına şiddetle muhtacolukları kredi verilmemektedir.

REİS — Hasan Bey, vaktiniz dolmuştur. Cümelenizi tamamlayınız.

HASAN TEZ (Devamla) — Şimdi mesele değişti. (Soldan gülüşmeler) Ne yapalım, kaba hat bende değil, İçtüzüğü değiştiren ve söz hakkının beş dakikaya indirilmesi için rey veren arkadaşlarda, günahı onların boynuna. (Gülüşmeler)

REİS — Vaktiniz dolmuştur, Hasan Bey, lütfen sözünüzü tamamlayınız.

HASAN TEZ (Devamla) — Aziz arkadaşlarım, küçük esnafa kredilerin verilebilmesi için onların ticaret odalarında kayıtlı olması şarttır. Bunun dışında kalanlara ancak 495 lira gibi bir kredi verilmektedir. Bunun sebebi, iflâsa tâbi tutulduğu zaman, Ticaret odasında kayıtlı olan esnafın Ticaret Kanununun ilgili maddesi mucibince göreceği muamele ile kayıtlı olmayışı. Esnafın ikametgâhı vardır, ticaret ikametgâhı da vardır. 5373 sayılı Kanunla kurulmuş derneklere kayıtlı esnafa mali takatleri nispetinde kredi açmaları için Ticaret Vekilini tedbir almaya davet ediyorum. Kurulmuş olan Esnaf Kefalet Kooperatifleriyle Hükümetin öğrenme payı çıkarılması doğru değildir. Zira bu kooperatiflere bağlı esnaf çoğunun, çoğunun nafakasından kese-

rek ayırdığı ve topladığı milyonlarla bu birlikleri kurmuştur. Hükümetin bunda bir dahli yoktur. Memleket esnafının kredi dâvasının edebiyatla değil, fiiliyatla halledilmesi hususunda

sayın Hükümetten gayret beklediğimizi ifade etmek isterim.

REİS — Sözlü sorular için ayrılan vakit dolmuştur.

5. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *Adana Mebusu Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, Matbuat suçlarının affı hakkındaki kanun teklifi ile Nusret Safa Coşkun'un, Umumi af hakkındaki kanun teklifi ve Adliye Encümeni mazbatası (2/19, 2/50) (1)*

REİS — Mazbatayı okuyoruz.

(Adliye Encümeni mazbatası okundu.)

REİS — Söz alanları sırasıyla okuyoruz.

Kemal Sarıbrahimoğlu

Sırrı Atalay

Vacit Asena

Mehmet Hazer

Nusret Kirışcioğlu

Turhan Feyzioğlu

M. Kemal Bibreoğlu

Nusret Safa Coşkun

Suphi Baykan

Hamdi Öner

Mehmet Ali Arıkan

Ali Rıza Akbıyıkoglu

Emin Soysal

Esat Mahmut Karakurt

Selim Soley

Fethi Çelikbaş

EMİN SOYSAL (Maraş) — Reis Bey, ben Sırrı Beyden sonra idim.

REİS — Efnedim, isimlerini sizden daha evvel yazdırmış olan arkadaşlar vardır. Söz sırası Kemal Sarıbrahimoğlu'nundur.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Adana) — Muhterem arkadaşlarım; matbuat suçlarının ve basın yoluyla işlenen suçların affına dair kanun teklifimizin mucip sebeplerini izah ve tavzih ederken bizzarure, Adliye Encümeni raporundaki cevaplara cevap teşkil edecek mahiyette, konuşmak durumundayım. Mevzuun önemi, yüzlerce, binlerce vatandaşın hürriyet ve istikbalini ilgilendirdiği için; mevzu gayet dik ve keskin konuşmaya müsaidolmasına rağmen, bir memleket meselesi olarak, objektif şekilde, dar

partizan zihniyetin üzerine çıkarak mevzuu vaz'etmeye çalışacağız. Şayet bu arada tarihi, hukuki ve sair mülâhazalarla ve mukayeselerle ister istemez, mevzuun mahiyeti itibariyle biraz dokunur mahiyette olursa bu konuşmalarımı, arkadaşlarımın samimiyetime bağlılıyacaklarından eminim.

Yine birtakım geçmiş hukuk tarihini ilgilendiren ve bugün bu mevzu ile ilgisi bulunan mevzuat ve kanunları burada zikredeceğim. Gerçi Yüksek Meclis üyelerinin bunları benden daha iyi bildiklerini bilirim. Ama; «Hafızai beşer ekseriya nişyan ile mâlûl olur.», bu sebeple bir defa daha hatırlatmakta fayda mülâhaza ediyorum.

Muhterem arkadaşlarım; cemiyetimiz şu 10 - 15 seneden beri büyük bir oluş içindedir. Sayın Maliye Vekilimiz Hasan Polatkan'ın Personel Kanununun encümünde müzakeresinin başladığı gün ifade ettikleri üzere, cemiyetimiz henüz istikrar bulmamıştır. İctimai, idari, iktisadi bir çok meselelerimiz halledilmemiştir. Henüz bir oluş halindedir. Bu oluş içinde birçok müesseselerimiz zaman zaman birtakım zikzaklı yollar takibetmekte ve elhamdülillâh bütün bunlara rağmen, milletin akli selimi sayesinde normal ve müspet mecraya doğru gitmektedir.

İşte 6732 ve 6733 sayılı kanunlarla Türk Ceza Kanununun 159 ve 161 nci maddelerine eklenen ve ilim komisyonu tarafından da antidemokratik olduğu, insan haklarına aykırı bulunduğu kabul edilen fıkralar ve matbuatla ilgili sair mevzuat, oldukça seyyal, sert ve biraz da keyfi denebilecek derecede geniş bir tefsire musaittir. İşte bu tefsir imkânlarının genişliği sebebiyle tatbikatçılar, yazı yazarlar pek çok hatalara düşmektedirler. Tatbikatçılar umumiyetle hakikaten iyi yetişmiş adliyecilerdir. Faziletlerinden hiçbir vehile şüphe edemeyiz. Ancak onlar da insandır. Seyyal kanun hükümlerini tefsir ederken, hâdiselere tatbik ederken yanlış olmaları, hem de diğer kanunların tatbikatındaki

(1) 97 sıra sayılı matbuu zaptın sonundadır.

yanılmaları daha fazla yanılmış olmaları mümkündür. Ve yanıldıkları da açıkça görülmektedir.

Kanunun tatbikatı bu hakikati açıkça ifade etmektedir. Türk Ceza Kanununun birinci maddesi der ki; «Kanunun sarîh olarak suç saymadığı mevzularda sanığa ceza verilemez.» Yani ceza hukukunun ana prensibi ve beynelmilel hukukça kabul edilen ana esas Ceza kanunlarının sarîh olmalarıdır. Ceza kanunları mümkün olduğu kadar az seyyal ve hâkime az tefsir imkânı veren kanunlar olmalıdır. Hattâ bazı müellifler tefsirin ancak kanun vâzına aid olduğunu, hâkimin kanunu tefsire salâhiyeti olmadığını söylerler. Adliye Encümeni mazbatasında pek iltifat edilen ve sık sık ismi geçen İtalyan hukuk otoritesi Beccaria; «Suçlar ve cezalar», yahut; «Beşeriyet mecellesi» adlı meşhur kitabında tefsir bahsinde; «Ceza hâkimleri, kanun vâzı olmamaları hasebiyle, ceza kanunlarını tefsir etmek hakkına malik olamazlar», der. Kanunların müphem ve keyfî tefsire müsâdoluşunun tehlikelerine işaretle bahsi geçen kitabının 144 nü sahifesinde; «Hâkimin iyi veya kötü çalışan midesine ihtiraslarının şiddetine, maznunun acıklı hallerine, mağdurlar arasındaki münasebetin tarzına ve mütehavvil insan mefkûresindeki şeylerin manzarasını değiştiren bütün diğer küçük âmillere bağlı olacaktır. Hal böyle olunca, bir vatandaşın akıbeti, her mahkemede başka şekilde tecelli edecek; hayat ve hürriyeti kusurlu bir tahlil tarzına veya hâkimin üzüntü veya öfkesine terk edilmiş olacaktır; ayrıca hâkimin dimağını dolduran bir sürü karışık mefhumlarla o tefsirin bir muamma haline gireceği de şüphesizdir.», der..

Fakat dar bir ölçü ve sınır içinde hâkime tanınması fikri galiptir. Modern ceza hukuku profesörleri, uleması bunu bu şekilde vaz'ederler, hele kıyasa hiçbir şekilde yer vermezler. İşte; «Müphem ve suizannı davet edecek şekilde neşriyat» ifadesi geniş bir tasarrufla, indî hüküm vermeye müsaittir. Ve bu müphem ve suizannı mucip neşriyat cümlesi Ceza Kanununa girmiştir. Bu kelime maalesef 4955 sayılı Matbuat Kanununun 30 neu maddesinde de vardır. 1881 sayılı Kanunda da mevcut idi. Ve biraz sonra okuyacağım yazılarla şunu ifade etmek istiyeceğim ki, bu müphem ve suizannı mucip neşriyat sözü, Demokrat Parti liderleri

tarafından çok şiddetli lisanlarla hücumu uğramıştır. O kadar şiddetlidir ki, şurada ifade etsem belki infial göstereceğiniz ifadelerle takbih ve tel'in edilmiştir.

Bunlardan bâzı misalleri okumama müsâadenizi rica edeceğim. 4955 sayılı Kanunun müzakerele-ri sırasında Muhterem Muhalefet sözcüsü Adnan Menderes Beyefendinin söylemiş olduğu sözleri zabıtlardan okuyacağım. (Tutanak Dergisi cilt 1, sahife 291,292,294)

«30 neu maddesine, müphem ve suizannı mucip neşriyat, Devlet ve millet huzurunun korunması» gibi mefhumların tehlikelerine işaretle «Hukukî devlet esasına ve demokratik prensiplere inanan bizler için Devlet ve milletin menfaati Anayasanın vatandaş için kabul ettiği hak ve hürriyetlerinin kendi subjektif görüş ve hükümlerinize ihlâlinde değildir. Anayasanın sarîh mânası ortada iken Devlet ve millet menfaatleri tâbirleri gibi seyyâl ve her yana çekilmeye müsait subjektif ölçülerde hareket etmeyi doğru bulmamaktayız.

Matbuatın yıkıcı bir kuvvet saltanatı olabileceğinden bahsolunurken bütün dünyada şahıs veya zümre saltanatı kurmak veya idame ettirmek isteyenlerin bilhassa son 15 - 20 sene içinde millet ve memleket menfaatlerini ileri sürerek ne parlak külliyat ve edebiyat vücuda getirdikleri aslâ unutulmamalıdır. Milletleri koyun sürüleri halinde ölüme götüren son zamanların tanınmış sergerdeleri bütün kuvvet ve meşruiyetlerini Devlet ve millet menfaatlerine hizmet ediyor olmak iddiasından almışlardır.

Ancak Dünyanın öyle bir devrinde yaşıyoruz ki, artık bunlar anlaşılmalı, asrın bu yaratıcı kudretinin zararlarının hürriyet rejimi içinde gazetelerin yetişmesi ve çoğaltılmasıyla önlenileceği medenî âlemce kabul olunmak tadır.

Matbuat ancak demokratik şartlar altında süratle gelişebilir. Matbuatın yelişmesi için maddî, mânevî her yardımı yapmak fikir ve irfan hayatımız bakımından gayet ehemmiyetli bir vazifedir.» der; ve yine 30 neu maddeye «müphem ve suizannı mucip neşriyat» unsuruna takılarak şunları söyler: «Sonra halkın huzurunu bozarak heyecana düşürmek ve Devlete, Devlet kuvvetlerinden her hangi birine

karşı halkın güvenini bozacak mahiyette olmak ve bir ve beş senelik cezalarla karşılanan memnu fiiller için suç unsuru olarak gösterilmektedir. Bunların ne kadar seyyâl ve ölçüye gelmez tâbirler olduğu meydandadır. Tabii 30 ncu maddedeki suç unsurları gibi... Suç unsurlarının böyle seyyâl olması ve bunların karşılığında gayet ağır cezalar konulması, ortada başka makûl sebep gösterilmediğine göre, tamamiyle karkutmak ve tenkidi asgariyeye indirmek maksadına mâtuftur.»

Sayın Adnan Menderes'in bu mevzudaki görüşü bunlar idi. İşte bu müphem ve suizannı mucip neşriyat unsuruna bu şekilde hücum etmektedir. Muhakkak ki haklıdır. Ancak, o devrin kendine göre birtakım mazeret sebebinin bulunduğunu burada ifade etmek iktiza eder.

Yine, 5680 sayılı Kanunun müzakeresi sırasında Bahadır Dülger Beyefendi, bu müphem ve suizannı mucip neşriyatın zararlarını; o zaman 4955 sayılı Kanunda bu ibareleri muhafaza edilmiş ve 5680 sayılı Kanunun müzakeresi sırasında mevcut bulunmaktaydı; şu sözleriyle ifade etmek istiyordu: «Şunu hemen arz edeyim ki, şu anda gazetelerde yazı yazmak, iki tarafı keskin ustura ile oynamak demektir.»

Şu açık ve veciz ifadelerle kötülenmiş bulunan bu hükümlerin, adliyecileri ve yazarları ne büyük bir müşkülât içinde bıraktığını uzunboyulu izaha lüzum yoktur, zannediyorum. Bu müphemiyet ve seyyaliyet yanında, hiçbir parti mülahazası yapmadan bir memleket çocuğu olarak esfle ifade edeyim ki, bugün mevcut ve mer'î hükümler 1864 deki Abdülaziz devri Matbuat Nizamnamesi hükmünden ve 1909 tarihli Meşrutiyet Matbuat Kanunu hükümlerinden çok daha sert ve seyyal bir tefsire müsaittir. Bugün mevcut ve mer'î hükümler 1864 Abdülaziz'in Matbuat Nizamnamesinde dahi mevcut değildir. Bundan bâzı misaller vereyim: 1864 tarihindeki Matbuat Nizamnamesi madde 15, 16, 19, 20 ve 22 de. Zem ve kadih diye tavsif edilen maddei mahsusa isnadı suretiyle hakaret veya âdi hakaret suçları şu şekilde cezalandırılıyor. Padişahı ruvi zemin için 6 aydan 3 seneye kadar hapis veya Vekiller Heyeti için 25 altından 150 altına kadar para cezası, bir aydan bir seneye kadar hapis veyahut 5 altından 50 altına kadar para cezasını âmirdir.

Memurlar hakkında 10 günden başlamakta veya bir altından başlamaktadır. Yani bu hükümlerde hapis veya para cezası vermek hususunda hâkim muhtar kılınmaktadır. Ahali için beş gün hapisten veya elli kuruş cezadan başlamaktadır.

1909 Matbuat Kanunu daha liberâldir. Padişah için asgari haddi üç aya indirmiştir. Hanedanı Saltanat, Meclisi Âyan ve Mebusan, Orduyu Humayûnu zem, 15 günden altı aya kadar hapis veya beş altından elli altına kadar para cezasını muciptir. Ve burada yine bu devir için gayet kıymetli bir mukayese imkânını verecek mühim bir mevzuu tekzip müessesesi ele alınmıştır. Meşrutiyet devrinin (1909 tarihli) Matbuat Kanununun 21 nci maddesi tezkibi, kanuna uygun şekilde ve zamanında koymamayı beş altından elli altına kadar para cezasına tâbi kılmıştır. Ve yine bu Meşrutiyet kanunu, 31 nci maddesiyle Vekiller Heyeti ve resmî devair memurları için vazifeden münbâis zem ve kadihlerde ispat hakkı tanınmıştır. İsnadedilen fiil mahkemede ispat edilirse beraet imkânı temin edilmiş bulunmaktadır. Yine çok şiddetle hücum edildiğini söylediğim 1881 sayılı tek parti devri Matbuat Kanununda, biraz evvel söylediğim müphem ve suizannı unsuru mevcudolmakla beraber ceza altı aya kadar hapis ve yüz lira ağır para cezası olarak tesbit edilmiştir.

4955 sayılı Kanunda, çok partili devre girdiğimiz zaman mer'î olan kanunda da ceza altı ay ve üç aydan başlamaktadır. Yani ceza oldukça azaltılmış bulunmaktadır. Yine 1881 sayılı, tek parti devrinin çok hücumlara mâruz kalmış olan Matbuat Kanununun 48 nci maddesi ile tezkibetmemek 25 liradan 500 liraya kadar ağır para cezasını mucibolur. Yani hapis cezası mevcut değildir. Şimdiki böyle değil. İşte arkadaşlar, bu tarihî misaller göstermektedir ki, bizim mevcut kanunlarımızda cezalar çok ağırdır. 6334 sayılı Kanun; bir seneden üç seneye kadar her hangi bir kimse için, her hangi bir hareketten dolayı hapis ve asgari 3 000 lira ağır para cezası koymuştur. Suçlu eğer memursa, resmî sıfatı haizse cezası bir buçuk mislinden yarısına kadar artırılarak hükmolunur. Ve para cezasının asgari haddi 10 000 lira olur. Yine 5680 sayılı Kanun D. P. İktidarının ilk yıllarında hakikaten demokratik inkişafı göre tedvin edilmiştir. 5680 sayılı Kanunun 6733 sayılı Kanunla muaddel

30 ncu maddesinin 5 nci fıkrası, 6334 - 6732 sayılı kanunlar gereğince cezalandırılanların bir aydan 3 aya kadar matbaalarının ve gazetelerinin kapatılacağı ve bu müddet zarfında yeni bir gazete ve matbaa açamayacakları hükmünü vaz'etmektedir. Ve bütün bu kanun hükümlerinin sertliği ve seyyalyeti, esefle ifade edeyim ki, iktidarın zaman zaman kendini nakzeden sert tutumu ile biraz daha ağırlaşmaktadır. Buna birçok misaller getirmek ve göstermek mümkün ise de bunları hepimiz bildiğiniz için tekrara lüzum görmüyorum. Ancak, tarihe mál olmuş, zabıtlara geçmiş bulunan bir misali tekrara müsaadenizi istirham edeceğim. Hukuk ve tarih bakımından hakikaten profesör sıfatını taşıyan bir Adliye Vekilinin kaleminden çıkması üzüntü yaratan 16 . VI . 1956 tarihli ve 52/10 sayılı meşhur bilir kişiye müracaat ve profesörlerden müdafaa sadedinde rapor almak gibi, birtakım hakları, Anayasanın teminat altına aldığı ana hürriyetleri, selbeder mahiyette telâkkisi mümkün olan tamim gibi hakikaten sert icraat nümunelerine raslanmaktadır. İşte bu anlayışlar ve icraatlar göstermektedir ki, biz henüz meselelerini halletmiş ve istikrar bulmuş bir cemiyet manzarası arz etmiyoruz. 5680 sayılı Kanunun mucip sebeplerinde ve ona takaddüm eden yıllarda demokrat liderlerin nutuklarında geçen sözler mütalâa edildiği takdirde, insanın gönlüne inşirah verecek hoş bir hava esmekte ve demokratik esasların kurulacağı bir yola doğru gittiğimiz intibamı uyandırmakta idi. Fakat, vakit vakit kabul edilmiş olan, 6334, 6732, 6733 sayılı kanunların, birbiri arkasından çıkışı, hepimize, iktidarın Demokrat Parti liderleri tarafından pek haklı ve yerinde olarak, kötülenmiş olan birtakım seyyal ve mücerret belki de felsefi, ve millî mânada ve belki de fevkalâde hallerde tecvizi edilebilecek birtakım memleket ve millet menfaat ve hakları mefhumlarına istinadettirilen hükümlere ümit bağladığı, intibamı vermiştir. Bu hükümlerin normal bir cemiyet hayatı içinde her halde tecvizi mümkün olamayacak derecede sert oldukları meydandadır.

Biraz evvel de söylediğim, Bahadır Dülger Beyefendi arkadaşımızın ifade ettiği gibi, iki tarafı keskin bir kılıç gibi seyyal ve keskin bir kanun hükmüyle karşı karşıyayız. Hukukçu olarak pek çok arkadaşlarımız her halde kendi kendilerine vicdan muhasebesi yapmışlardır.

Bu hükümlerin sınırlarının tâyininde ne derece müşkülâtla karşılaştıklarını vicdanlarında hissetmişlerdir. Yazı yazmaya kalktıkları, her hangi bir yazıyı yazmak ve yapmak durumuna geldikleri zaman bunları hissetmiş olacaklardır. İşte sert, seyyal, geniş tefsire müsait hükümlerin gerek tatbikatçılar tarafından hudutlarının tâyin edilememesi gerekse yazarlar tarafından hudutlarının tâyinindeki müşkülât dolayısıyla, birtakım adli hatalara sebeb olduğu aşikâr bir keyfiyettir. İşte bu teklifimizin Yüksek Meclise kabulü, kaderi kaza mahkûm olmuş, aile ocaklarından mahrum kalmış vatandaşları aile hayatlarına ve yeni bir hürriyete kavuşturacaktır. Ayrıca şunu da ifade etmek isterim ki; matbuat hürriyeti, Birleşmiş Milletler tarafından 1948 de kabul edilmiş bulunan «İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi» nin 19 ncu maddesinde geniş şekilde tarif ve tavsif edilmiştir. Bu hudutlar tecavüz edilerek alınan tedbirler ve tedvin edilen kanunlarla, bizim de iştirak ettiğimiz, Meclisimizden geçmek suretiyle beynelmül bir taahhüt mahiyetinde bizi de bağlayan bu hükümlerin ihlâli, beynelmül münasebetlerdeki durumumuzu her halde kuvvetlendirmez kanaatindeyim.

Nitekim, elimize geçen birçok tercüme yazılarda da bu mealde fikirlere rashıyoruz. Son zamanlarda Ahmet Emin Yalman'ın Vatan gazetesinde neşrettiği «Vay, Sen Hapiste Değil misin?» başlıklı yazıda; her halde memlekete hizmet endişesiyle, ve hüsnüniyetle olduğuna inandığım, fakat, yanlış bir görüşün eseri olarak tedvin edilmiş olan ve memleketin yüksek menfaatleri mülâhazasına istinadeden kanunların hariçte memleketimiz ve milletimiz aleyhinde ne şekilde fena düşüncelere sebebiyet verebileceğini, açıkça ifade etmektedir.

Bu yazısında yazar, bütün tanıdığı ve dostu olan gazetecilerin kendini görür görmez, sanki şaşılacak bir şey görmüş gibi; «Vay sen hapiste değil misin?» dediğini ve bu zihniyetin, bu anlayışın sadece matbuat mensubini arasında değil, Amerikalı siyaset ve iş adamları arasında dahi yayıldığını ve bunun memleketimiz için milletimiz için çok kötü tesirler bıraktığını yakinen müşahede etmiş olduğunu anlatmaktadır. Vaktinizi almamak için diğer kısımları geçerek yazıdan kısaca şu parçayı müsaadenizle okuya-

ym : (Vatan gazetesinin 24 Nisan 1958 tarihli nüshasından) : «Demokrat Partinin iç âlemi de dâhil olduğu halde memlekette uyanan itidal havası inşallah devam eder ve hariçte hüküm süren ve her adımda milletimize ağır ve acı zorluklar çıkaran menfi kanaat ve intibaları el birliğiyle temizlemeye muvaffak oluruz. Böylece Türkiye hür memleket sıfatıyla eskiden sahibolduğu itibar ve sevgiye yeniden kavuşur.»

Bu sözlere amin demekten başka çare yoktur, kanaatindeyiz. Teklifimizin kabulü ile hiç değilse yeni birtakım faydalı demokratik ve her halde milletimizin itibarını hariçte ve dâhilde artıracak, icra organının umumi efkârla temasını ve umumi efkârla olan ittisalini daha iyi temin edecek ve içtimai ahengi daha iyi kuvvetlendirecek bir imkân ve zeminin yaratılması mümkün olur.

Siyasi suçlar diğer beşerî suçlardan mahiyet itibariyle ayrılır ve ceza hukuku müellifleri tarafından ayrı bir mahiyet izafe edilen suçlardır. Matbuat suçları da fikrî ve siyasi suçlardandır. Siyasi suçlar umumiyetle âmme menfaatleri düşünceyle idealistler tarafından işlenmektedir. Siyasi suçluların gaye ve maksatları; hasis ve egoist menfaat endişeleri veya hor görülecek bir fayda mülâhazası dışında ve üstündedir. Memleketin ve milletin daha hür, daha demokratik ve insan haklarına daha riayetkâr bir yolda terakkisi ve milletlerin hürriyet havası içinde daha müreffeh bir hayata kavuşması gibi birtakım ulvi gaye ve fikirleri savunduğundan dolayı ceza giyen insanlar olmaları hasebiyle merhamete ve atıfete lâayık görülmektedirler. Ve siyasi suçlar, meşhur İtalyan pozitivist Baron Rafaelo Gurofalo'nun dediği gibi tabii suçlar değildir. Yani katil gibi, sirkat gibi her devirde ve her cemiyette ahlâk dışı ve cemiyet nizamını bozucu sayılıp cezalandırılan suçlar değildir; mevcut siyasi nizamı hâkim olan zümre istediği için suç sayılmıştır. Ve Vidal Magnol da aynı fikre iştirak eder. Ve bu suçların nihayet bir ideal uğrunda yapılmış, millet ve memleketin kalkınması ve hürriyet ve istiklâl kavuşması maksadiyle işlenmiş bulunması itibariyle, faillerinin merhamete ve affa lâayık olduğunu söyler.

Filhakika siyasi suçlular bugün yerlerde sürünür yarım herhangi bir iktidar değişikliği, her hangi bir ihtilâl ve her hangi bir siyasi züm-

re anlayışındaki değişiklik sebebiyle kahraman ve kurtarıcı mertebesine yükselir ve baş tacı edilirler. Ve bu karakteri dolayısıyla siyasi suçların ve siyasi suçluların aşağı-yukarı bütün ceza hukuku müellifleri aklarına taraftardır.

Vidal Magnol, Ceza Hukuku adlı eserinde (sayfa 81, 82, 83 bölüm III te) «Siyasi suçların ahlâka mugayir olmamaları, zaman, mekân mefhumlarıyla mukayyedolarak hâdiselere ve her memleketin siyasi müesseselerine bağı ve bu itibarla nispidir. Bir müerimden ziyade yenilmiş bir adam olan siyasi suç faili fikirlerine uygun bir ihtilâl neticesinde yarımın galibi olarak devletin ve memleketin idaresi başına geçebilir. Ve nihayet siyasi suçlularla, umumiyetle asıl hislerden şahıslara ve prensiplere sadakatinden ve memleket aşkından mülhem olarak şahsî menfaatle alâkası olmayan saiklere tâbi olur.»

«Siyasi suçluya karşı harekete gelen ceza aksülâmeli, âdi suç faileri hakkında olduğu gibi beşer mevcudiyetinin başka şartlarına yapılan tecavüze karşı ittihaz kılınan bir içtimai müdafaa vasıtası değil, bir teşkilâta, tarih muvacehesinde geçici olan bir siyasi rejime tercih edilen tecavüze karşı siyasi bir partinin, bir zümrenin müdafaa vasıtasıdır» der. İşte bu karakteri ve hususiyeti sebebiyle bizim meşhur hocaların hocası Ord. Prof. Tahir Taner de dâhil bütün cezacılar siyasi suçların affı taraftardır. Hattâ Adliye Encümeni raporlarında sık sık iltifat edilen meşhur İtalyan hukukçusu Beccaria «Suçlar veya Cezalar» yahut «Beşeriyetin Mecellesi» isimli kitabında şunları söyler: (Adı geçen kitap sayfa: 270)

«Cezalar hafifleştiği nispette gerek fert tarafından, gerek Hükümet tarafından ve gerek hükümlerlik hakkı olarak yapılan aflerin lüzum ve zarureti azalır.»

Ceza müeyyideleri hafif, ceza infaz usulleri süratli ve aleni olan memleketlerde aflere yer verilmemesi lâzımgeldiğini, ancak devrinde çok şiddetli cezaları mucip kanunların mevcud olduğunu, ve bu şiddetli ceza hükümlerinin affı bir zaruret haline getirildiğini söyler. Demek ister ki; cezalar hafif olmalıdır. Fakat muhakkak olmalıdır. Ama şiddetli cezalar mevcutsa, kanunlarda, af bir zarurettir, der. Ve affetmenin taç ve tahtın muhteşem bir imtiyazı olduğunu ifade eder. Hattâ suçların mutlak şekilde affına

taraf tar olur. Biraz evvel tarihî misallerle ifade ettiğimiz üzere, gayet ağır sayılması lâzımgelen ve ceza hukuku prensiplerine göre mâdelet esaslarına, suçla ceza arasında âdilâne bir nispet olması esasına aykırı bulunan bu mevzuat mevcudoldukça, aflerin lüzumlu olduğu anlaşılır. Ve ünlü müellif kitabının 417 nei sayfasında kitabın hatimesinde, «Bir vatandaşa tatbik edilen cezanın bir zulüm telâkki edilmemesi için cürümle ceza arasındaki nispetin âdilâne, mümkün olduğu kadar insani, zaruri, seri ve aleni olmalı, mutlak surette kanun tarafından tesbit ve tâyin kılınmalıdır» der. Yani ceza hükümlerinde müphemiyeti ve sertliği takbih eder.

İşte bu sebeplerdir ki, teklifimizin kabulü yerinde ve âdilâne olacaktır.

Adliye Encümeni raporunda, aflerin suçları artırıcı bir faktör rolü oynadığını ve 5677 sayılı Af Kanununun suçlular sayısını büyük bir nispette artırdığını ifade ederek teklifimizin reddi için bir sebebolarak bunu gösterir.

Arkadaşlarım, bütün arkadaşlarım ve herkes takdir eder ki, nihayet bir iki sene, altı ay mahkûmiyeti mucip bir fiil işliyen her hangi bir gazeteci, memleketin elit zümresini teşkil eden bu insanlar, yarın bir Af Kanunu çıkacak biz kurtulacağız diye bir şey düşünmezler ve bu sebeple suç işlemezler. Sadece af müessesesinin suçları artırıcı bir faktör olduğunu iddia etmek bence yanlış, ilmî hakikatler ve realitelere aykırı bir iddia olur. Çünkü suç cemiyetin iktisadi, içtimai, siyasi, idari ve pek çok tesirlerinin muhassalası olan memur bir güldür. Bir takım suçlar işlendiği takdirde bu suçlar sadece bir affa, sadece her hangi bir sebebe bağlanamaz. Muhtelif şartlar, muhtelif şeraitin bir araya gelmesi sebebiyle suçlar işlenir. Pozitivistlerden meşhur Ferri der ki; suçlar, içtimai iktisadi ve siyasi bir takım tesirlerin, şartların muhassalasıdır. Hattâ bir az hada ileri gider: Tâbi hâdiselere benzer ve tâbi bir takım şartlar tekevvün ettiğinde nasıl ki su kaynar veya her hangi bir tabiat hâdisesi zuhur ederse suçlar da öyle zuhur eder der, ve suçları önleyici tedbirler olarak bir takım siyasi, iktisadi ve içtimai tedbirlerin önceden müessir şekilde ittihazını ve suç işlemeye vesile olan sebeplerin ortadan kaldırılmasını tavsiye eder.

Yakın tarihimizden, siyasi hayatta halen baş mevkii işgal eden bir hukukçumuzun fikrini de burada zikretmeyi bir vazife telâkki ederim. Sayın Maarif Vekili Celâl Yardımcı 5677 sayılı Af Kanununun müzakeresi sırasında affın suçları artırıcı bir karakter taşıdığına dair bir iddia karşısında şu beyanda bulunmuşlardı :

(Tutanak Dergisi : Cilt 1, Sahife 628 - 629. Sene 1950).

«Âmme vicdanında siyasi suçlar bir dereceye kadar hoş karşılanır. Siyasi suçluların mutlaka muzir insanlar olduğu iddia olunamaz. Onlar, muhaliflerine karşı işledikleri suçların cemiyet için hayırlı olduğuna inanmışlardır. Siyasi mahkûmları affetmek hem bir kudret, hem de bir ulvi cenaphıktır.

Affin bir suiistimal teşkil edeceği iddia olunamaz. Yarımın suçlularının, dünküler affolundu, beni de bir gün affederler diye suç işleyeceklerini derpiş etmek sadece bir vâhime dir. Suçun, hiddet, heyecan, hırs ve cinsî temayülden ibaret olan faktörleri vücut bulduğu zaman fail ne dünkü asıldı, ben de asılırım diye suçtan içtinabedecek, ne de dünkünü affettiler, beni de affederler diye suça koşacak temayül gösterecek bir iradeye, bir şuur a malik değildir.» demektedir.

Bu sözlerin muhakkak ki haklı olan tarafları pek çoktur. Bu aflerin suçluları teşvik edeceği, kanunlara saygıyı azaltacağı hakkındaki iddianın resmen de tekzibedildiğini ifade etmek isterim. Adliye Encümeni mazbatasında bu tekzip aynen mevcuttur. Adliye Encümeni mazbatasında ifade edildiği üzere; 1956 - 1957 de birçok suçlar affedilmiş, 5 bin orman suçlusu affedilmiştir. Ve yine Türk Ceza Kanununun bazı maddelerinin tadili dolayısıyla birtakım suçlular meşrutan tahliye edilmişlerdir. Yani bu suretle binleri bulan suçlular tahliye edilme imkânına kavuşturulmuştur.

5677 sayılı Af Kanununun tedvininden bu kanunların tedvinine kadar aradan altı sene gibi uzun iktidar yılları geçmiştir. Bu müddet zarfında eğer suçluların artışını Af Kanununun kabul edilmiş bulunması keyfiyetine bağlama fikrine Yüksek Meclisimiz iltifat etmiş olsaydı o zaman hiçbir af kanununu çıkarmaması lâzımgelirdi. Ancak, Hükümetin ve Yüksek Meclisin resmen tutanaklara geçmiş ve tarihe mal olmuş kararları ile

hattâ Adliye Encümeninin itiraf ettiği üzere bu fikir tezkibedilmiştir. Biraz daha yakın tarihten bir misal vereyim: Orman suçlarının affına dair Hükümet bir teklif getirmiştir. Ziraat Encümeni de bunu itifakla kabul etmiştir. Bunun esbabı mucibesini de; suç dosyalarının azaltılması bir af sebebi teşkil etmez, şeklindeki Adliye Encümeni beyanına cevap olarak arz ediyorum: «3116 ve 5653 sayılı Orman Kanunlarının ilgisiyle 6831 sayılı Kanununun meriyete girmesi zamanlarına tesadüf eden intikal devresinde umumiyetle zatî ihtiyaç saikasıyla bâzı kanunsuz ve usulsüz yollara tevessül edildiği ve binnetice orman dâvalarının oldukça kabarık bir yekûnua baliğ olduğu görülmektedir. Filhakika mezkûr kanunun muvakkat beşinci maddesiyle, 1 Mart 1954 tarihinden 15 Ağustos 1956 tarihine kadar işlenen bâzı orman suçları affa tâbi tutulmuştu. İşbu affın müntehası ile 6831 sayılı Kanunun meriyet tarihine kadar geçen kısa fâsıla ve onu takibeden aylarda vukubulan ihtilâfların bir intikal devresi ad ve kabulüyle bu zaman zarfında ve umumiyetle ihtiyaç saikasıyla işlenen suçların bir kere daha affın şümulü içine alınması suretiyle bundan böyle yapılacak tatbikata büyük bir yekûn teşkil eden ihtilâflar bertaraf edilerek devam olunması yerinde ve faydalı olacağı mülâhazasıyla işbu kanun lâyihası hazırlanmıştır.» denmektedir. Ve bu lâyiha Ziraat Encümeninde, bendenizin de dâhil bulunduğum Encümende itifakla kabul edilmiştir.

Şimdi arkadaşlar, böyle tarihî hakikatler ortada iken, âdi suçlar defatle affedilmiş, orman suçluları affedilmek üzere İeraca kanun lâyihası hazırlanıp Ziraat Encümeninden geçmiş ve büyük bir ihtimal ile de Yüksek Mecliste kabul edileceği bir zamanda, matbuat suçlularını, yani fikir uğrunda, ideal uğrunda, memleketin terakki ve tealisi uğrunda ve hepimizin saadeti uğrunda hapsane köşelerinde yatanların affını reddetmek doğru olur mu? Red keyfiyetini Meclisin birer üyesi olarak umumi efkâra, Türk Milletine karşı nasıl izah edebiliriz? Nasıl bir mesuliyet hissi bizi bu işin içinden çıkarabilir? İşte bu zıddiyeti önlemek ve bir adaletin yerini bulmasını temin etmek için teklifimizin kabulü yerinde olur kanaatindeyiz. Sonra tarihî bir hakikatı, hepinizin içinde yaşamış bulunduğu bir hakikatı biraz evvel söylediğim prensibe uyarak tekrar hatırlat-

mak isterim. 1945 te Demokrat Parti kurulduğu zaman en büyük desteği, en büyük yardımcısı gazeteciler, matbuat mensubini olmuştur. Bundan da her hangi bir şey bekledikleri için değil, Demokrat Partinin her yerde ilândan zevk duyduğu, hürriyet ve adalet meşalesi, sembolü olduğunu millete söylemenin memleket hesabına faydasına ve, memlekette hakikaten bu prensiplerin gerçekleşmesi lüzumuna inandıkları içindir. Hattâ Demokrat Partinin teşkilât kuramadıkları, kurmadıkları yerlerde dahi gazeteciler gitmiş, temas etmiş ve umumi efkârın arzusunu dile getirmişlerdir. İşte bu devirde gayet güzel hisler uyandıran, hafızalarda çok tatlı, hoş tesirler bırakan bâzı sözlerin tekrarına lüzum hissediyorum.

Sayın Reiscumhur Celâl Bayar Beyefendi, 22 Haziran 1946 tarihinde şöyle diyordu : «Demokrasi yolundaki mesut gelişmede Türk basınının, Türk gazetecilerinin büyük şeref hisselerini zikretmeyi bir borç sayarım. Milletçe atılan her güzel ve iyi adımda olduğu gibi, Türk basını içinde bulunduğumuz yeni kareketin de ölçüsü ve destekleyicisi olmak, şerefini kazanmış bulunuyor. Tarihin bu hakikatı lâyük olduğu ehemmiyetle kaydedeceğine şüphem yoktur.»

Ve yine Sayın Adnan Menderes Beyefendinin bir sözünü burada tekrar etmek isterim : Bu 10 Ocak 1947 günü Demokrat Partinin birinci Büyük Kongresinde söylenmiştir : «Bugün memlekette atılmış bu ileri adım tahakkuk ettirilmiş, demokrasi dâvasında Türk basının müstesna bir yeri vardır. Tarih bu devri hikâye ederken Türk basınıni şerefle yâd edecektir.» Hakikaten Türk basınıni şerefle yâd edecektir. Bunda hiçbirimizin şüphesi yoktur. Tahmin ederim ve ümid ederim ki, Yüksek Meclisiniz, Yüksek Heyetiniz teklifimize müspet, beyaz oy vermek suretiyle tarih huzurundaki hesaplaşmada galip çıkmış olacaktır.

Gene birtakım kongrelerde Demokrat Parti tarafından gazeteciler davet edilerek, gayet güzel telgraflar çekildiğini hepiniz görmüşünüzdür.

5 Ocak 1949 da Adana'da il kongresinde, Sedat Silmavi, Selim Ragıp ve Nadir Nadi gibi gazeteciler davet edilmiş, gelececeklerini telgraflar çekerek bildirmişlerdir.

Gene gayet güzel tarihî, bir söz olarak zikredilmesinde fayda görürüm, Demokrat Parti

Lideri Sayın Celâl Bayar, Atatürk ile yaptığı bir geziden, sözü geçen Adana Kongresinde şöyle bahsetmiştir :

«Atatürk, bu memleketi kurtardı. Onun izinde yürüyen bizlere düşen yeni bir vatan vazifesi vardır : Bu memleketi hürriyetler diyarı yapmak!.. Bunu kim yapacaktır? Cevap veriyorum : Siz yapacaksınız, Demokrat Parti yapacaktır.»

Gönül arzu ederdi ki, bu kürsüde, bu saatte bu tarihî sözleri zikretmek durumunda ve zorunda kalmıyalım.

Fakat tarih bir tekerrür müdür, diyeceksiniz, ne diyecekseniz deyiniz... Yine Menderes'ten, Yırcalı'dan ve diğer Demokrat Parti büyüklerinden pek çok misal göstermek mümkündür.

Sözlerime son vermeden Reisiicumhur Celâl Bayar'ın bir sözünü burada tekrarda fayda görüyorum.

«Sayın Celâl Bayar Diyor ki» diye başlık taşıyan ve Nazmi Sevgen tarafından derlenen kitabın 420 nci sayfasında şöyle der : «Basınımi-

zın dâvamızı kazanmak yolunda gösterdiği gayreti biliyorum. Teşekkür ederim ; siz gazetecilerle her zaman dostum. Beni her zaman yanınızda ve aranızda görebileceksiniz.»

İşte Sayın Celâl Bayar'a ve sayın ekseriyet partisi üyelerine şu sözleri, hapisane köşelerinde sıcak aile yuvalarından uzakta ıstıraplar içinde kıvranan karagün dostu gazeteciler ve gözleri yaşlarla dolu olduğu halde Yüksek Meclisin hayırlı ve uğurlu kararlarını bekliyen aile ve evlâtlarının hislerine tercüman olarak, hatırlatmayı ve müzaheretlerini beklediklerini millet ve tarih huzurunda ifade etmeyi vatani ve millî bir vazife bilirim.

Teklifin kabulünü, millet ve memleketin selâmeti için atılacak hayırlı adımların başlangıcı olarak kabulünü istirham ederim. Müsaadenizle.

REİS — 26 Mayıs Pazartesi saat 15 te toplanılmak üzere İnikada nihayet veriyorum.

Kapanma saati : 17,44

B — TAHRİRİ SUAL VE CEVABI

1. — Sivas Mebusu Süleyman Özsever'in, Sivas'ın, Koyulhisar kazasının hidro - elektrik tesisleri için lüzumlu olan türbin ve teferruatının transfer muamelesinin yapılmaması sebebi-ne dair sualine Dahiliye Vekili Namık Gedik'in, tahrirî cevabı (7/148)

12 . V . 1958

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Riyasetine

Aşağıdaki sorunun Sayın Dahiliye Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletlerini saygılarımla rica ederim.

Sivas Milletvekili
Süleyman Özsever

Santral birası ve şebeke tesisleri tamamlanan Sivas'ın, Koyulhisar kazasının hidro - elektrik tesisleri için lüzumlu olup İller Bankasınınca 1955 yılında transferi telebolunan 28 995 dolâr ve 245 isterlin tutar bedelindeki türbin ve teferruatının transfer muamelesinin yapılmaması sebebi nedir ve transferi düşünülmeke müdir?

T. C.

Dahiliye Vekâleti

M. İ. G. M.

Sayı : 622 - 406 - 57/10514

Özü : Sivas Mebusu Süleyman Özsever'in, tahrirî sual takrirî Hakkında.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisiğine

14 . V . 1958 tarihli ve Kanunlar Müdürlüğü 7 - 148/1285 - 4805 sayılı yazıları karşılığıdır.

Sivas'ın, Koyulhisar kasabasının hidro - elektrik tesisleri için lüzumlu olan türbin ve teferruatının transfer muamelesinin yapılmaması sebebine dair Sivas Mebus Süleyman Özsever tarafından verilen tahrirî sual takririnin Vekâletimiz ile bir ilgisi bulunmadığından ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğini takdirlerinize saygiyle arz ederim.

Dahiliye Vekili
Namık Gedik

6. — ARIZALAR VE TELGRAFLAR

Türkiye Öğretmenler Bankası Türk Anonim Şirketi Kanununun kabulü münasebetiyle öğretmenlerin şükranlarını bildiren telgraflar :

1. — Eskişehir Öğretmenler Derneği Başkanı İhsan Arallı.

2. — Türkiye Öğretmenler Derneği Millî Federasyonu İdare Heyeti.

TASHİHLER

Bu İnikat zabıt ceridesine merbut 97 S. Sayılı matbuada aşağıdaki tashihler yapılacaktır :

Sayfa	Sütun	Satır	Yanlış	Doğru
2	—	13	affedilmesine	af cemilesine
4	1	33	suçlarından	suçlulardan
4	2	15	Beccaia	Beccaria
4	2	24	Beccaia	Beccaria
5	2	14	ceza evlerinde 24 976 mevkuf	ceza evlerinde 24 976 mahkûm ve 17 921 mevkuf

Devre : XI

İçtima : 1

S. SAYISI : 97

Adana Mebusu Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, Matbuat suçlarının affı hakkındaki kanun teklifi ile Nusret Safa Coşkun'un, Umumi af hakkındaki kanun teklifi ve Adliye Encümeni mazbatasını (2/19, 2/50)

Adana Mebusu Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, Matbuat suçlarının affı hakkında kanun teklifi (2/19)

T. B. M. M. Sayın Reisliğine

Matbuat suçlarının affına dair kanun teklifimin ve mucip sebepler lâyihası eklidir. İhtizük icaplarına göre gereği rica olunur.

10 . XII . 1957

Adana Milletvekili

K. Sarıbrahimoğlu

Matbuat suçlarının affına dair kanun teklifinin mucip sebepleri

I - Her kanun maddesi, tatbikatta çeşitli şekillerde tefsire müsaittir. Basın yoluyla işlenen suçların taallük ettiği, Türk Ceza Kanunu ve bilhassa; «Neşir yoluyla veya radyo ile işlenecek bazı cürümler hakkında» ki 9 . III . 1954 tarih ve 6334 sayılı Kanun ve bu kanunun adı ile bâzı maddelerinin tadiline ve bir madde ilâvesine dair 6732 sayılı Kanun hükümleri ise; seyyal bir tefsire müsaidolma bakımından tipik bir istisnaiyet arz etmektedir.

En hâlisane niyetler ve en coşkun millî duygular ve memleket hizmeti endişeleriyle kaleme alınmış olan yazıların dahi; tatbikatçıların, tecrübesizliği, bilgi noksanlığı, veya ihata kabiliyetlerinin azlığı gibi, çeşitli beşerî zarfları sebebiyle, yazar aleyhine tefsiri ile, tecziye sebebi olarak kabul edilmesi, mümkün bulunmaktadır.

Gerçi, sayın adliyecilerimizin, kül olarak, âdil, fâzıl, bilgili ve tecrübeli olduklarını kabul ve takdir ediyoruz. Ancak, her insan gibi, hâkimin de, bazan hata edebileceğini kabul zarureti olduğu da şüpheden vârestedir. Neşir yoluyla işlenen suçlara taallük eden kanun hükümlerinin, sert ve elâstiki bir tefsire müsaidoluşu; diğer kanun hükümlerinin tatbikatında tesadüfü mümkün olandan daha çok adlî hata yapılabileceğini düşündürmektedir.

Medenî âlemin kabul ettiği - On suçluyu beraat ettirmek, bir suçsuzu mahkûm etmekten evlâdır. - şeklindeki, umumi hukuk prensibini burada hatırlatmama müsaadelerinizi istirham ederim.

İşte, vukubulmuş olması muhtemel adlî hataların tamiri, kısmen de olsa, ancak teklif ettiğimiz af kanununun kabulü ile mümkün olacaktır.

II - Affı istenen suçların, diğer suçlardan mahiyet itibarıyla ayrılık arz ettiğini, izaha lüzum görmüyoruz. Ancak kısaca işaret edelim ki; âmme menfaati düşüncesi ile, memlekete hizmet endişelerinin hâkim olduğu matbuat faaliyetlerinin, suç mevzuu olduğu hallerde, takibedilmek istenen gayenin ulviyeti nazara alınarak, affa lâyük görülmesinin, bugün her zamandan çok muhtaç bulunduğumuz mânevi huzuru temin ve içtimai viedanı tatmin bakımından, lüzumlu ve faydalı olduğuna inanmaktayız.

III - Türk Ceza Kanununun 142 nci maddesi şumulüne giren Kominizmle ilgili suçların istisna edilmesi sebebini izahtan müstağni görmekteyiz.

Ancak; 6732 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin 2 nci madde ile af dışı bırakıldığına açıkça ifade edilmiş bulunmasının sebebi; maksadımızın, sadece matbuat suçlarının affını temin olduğunu ifade içindir.

I nci madde metninden de açıkça ve hiçbir tereddüde yer vermiyecek şekilde anlaşılması mümkün olan, bu hakikat üzerinde, vukuu melhuz, siyasi polemiği kattiyetle önlemek, için, açıkça zikri faydalı bulduk.

IV - Yüksek Meclisimiz, dört senelik yeni bir çalışma devresine girmiş bulunmaktadır. Matbuatın, demokratik idarelerde, Meclis ve Hükümet çalışmalarında faydalı bir destek hizmeti gördüğü münakaşa götürmez bir hakikattir.

Desteginden kuvvet alacağımız, kıymetli fikir ve kalem erbabının, birçokları hapiste veya cezai takip altında veya takibat tehdidinde mâruz iken, fikir ve kalem erbabı sayılı olan memleketimizde, matbuatın kendisinden beklenmesi icabeden vazifeleri kemaliyle yapabilmesi güçtür. Bunların Yüksek Meclise, affedilesine lâyük görülmesi, memlekete ve millete hizmet yolunda atılmış hayırlı bir adım olacaktır.

Unutulmamalıdır ki; af bazan en şedit cezalardan daha çok suçları önleyici, ve suçluları ıslah edici karakter taşır.

Bu samimî inançla, arz edilen esbaplara binaen 4 maddeden ibaret ilişikteki kanun teklifimizin kabulünü istirham etmekteyiz.

ADANA MEBUSU KEMAL SARIİBRAHİM OĞLU'NUN TEKLİFİ

Matbuat suçlarının affına dair Kanun

MADDE 1. — 8 . X . 1957 gününe kadar işlenmiş olup da; Basın Kanununa giren veya basın yoluyla işlenen suçlar hakkında takibat yapılmaz ve hükmedilmiş cezalar infaz olunmaz.

Bu madde hükmü; Basın Kanununa giren veya basın yoluyla işlenen suçların, fer'i ve mütemmim cezaları ile ceza mahkûmiyetlerinin neticelerine de şâmindir.

MADDE 2. — 1 nci madde hükmü, Türk Ceza Kanununun 142 nci maddesi ile, 6732 sayılı Kanunun 7 nci maddesi şümulüne giren suçlar hakkında tatbik edilemez.

MADDE 3. --- Bu kanun neşri tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. --- Bu kanunun icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

18 . XII . 1957

T. Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Daha evvel hazırlandığı halde, siyasi nezaket icabı Hükümetin itimat oyu almasına intizaren geciktirilen aşağıdaki kanun teklifinin Büyük Meclise arzına delâletinizi saygı ile dilerim.

Erzincan Milletvekili

Nusret Safa Coşkun

GEREKÇE

Yeni bir teşriî devreye girilmesi dolayısıyla, Büyük Meclisin bir atıfet göstererek, kaderin sevki ile hürriyetlerinden mahrum vatandaşlara tekrar cemiyete faydalı olmalarını sağlaması ve binlerce insanın ve ailenin ıstıraplarına son vermesidir.

Ancak, teklif olunan maddelerde görüleceği veçhile, sosyal düzenin muvazenesini bozacak bir umumi affın lehinde bulunmuyorum. Gaye; sadece kaderin sevki ile, zaten çektikleri ile çoktan mütenebbih olmaları gereken vatandaşların tekrar cemiyete iadesinden ve onlardan faydalanmaktan ibarettir.

ERZİNCAN MEBUSU NUSRET SAFA COŞKUN'UN TEKLİFİ

Umumi af hakkında kanun teklifi

MADDE 1. — 1957 yılı 27 Ekim tarihine kadar; komünistler, casuslar, beyaz zehir imalcileri, kaçakçıları, döviz kaçakçıları, fuhşa teşvikçiler, mükerrer kaatiller, hırsızlığı, dolandırıcılığı, sahtekârlığı nevenma meslek edinenler, irza, namusa tecavüzden mahkûm ve sanık olanlar müstesna, diğer suçlardan mahkûm ve sanık bulunanlar umumi af çerçevesi içine girerler.

MADDE 2. — Bu af, şumulüne girenlere bütün neticeleri ile şâmindir.

MADDE 3. — Bundan evvelki af kanunu şumulüne girerek, tahliye olundukları halde çeşitli sebeplerle Devlete tazminat ödemekte bulunan kimseler de bu bakımdan aftan faydalanırlar.

MADDE 4. — Bu kanun neşri tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu kanunun icrasına Bakanlar Kurulu memurdur.

Adliye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Adliye Encümeni

Esas No. 2/19, 2/50

Karar No. 29

8. V. 1958

Yüksek Reisliğe

Umumi af mahiyetinde, bâzı suç ve cezaların affına mütedair İstanbul Mebusu Mithat Perin ve Erzincan Mebusu Nusret Safa Coşkun ile, matbuat suçlarının affına dair Adana Mebusu Kemal Sariibrahimoğlu'nun, ayrı ayrı kanun teklifleri encümenimizde teklif sahiplerinden Nusret Safa Coşkun ve Kemal Sariibrahimoğlu ile Adliye Vekâleti temsilcisinin huzurlarında tetkik ve müzakere ile karara bağlandıktan sonra, İstanbul Mebusu Mithat Perin'in, teklifinin geriverilmesini Yüksek Riyasetten istemesi ve Riyasetçe de iadesine karar verilmesi üzerine, mazbatadan tefrik ve iade edilerek, Erzincan Mebusu Nusret Safa Coşkun ile Adana Mebusu Kemal Sariibrahimoğlu'nun teklifleri hakkında işbu mazbata tanzim edildi.

Erzincan Mebusu Nusret Safa Coşkun, bâzı istisnalar hariç, umumi af mahiyet ve karakterini haiz bulunan tekliflerinde, kaderin sevki ile bir kere suç işlemiş şahıslara, yeni bir teşriî devreye girilmesi sebebiyle atıfet gösterilmesinin faydalı olacağını ileri sürmektedir.

Matbuat suçlarının umumi olarak affını isteyen Adana Mebusu Kemal Sariibrahimoğlu ise, basın yolu ile işlenen suçların taallük ettiği mevzuatın seyyal bir tefsire müsaidolmaları, sert ve elâstiki hükümleri ihtiva etmeleri dolayısıyla tatbikatta fazlaca adli hatalara meydan vereceğinden, muhtemel adli hataları önlemek ve memleket endişesi ile vâkı fiil ve hareketlerine mukabil, suçlu durumuna düşen bu nevi şahıslara diğer suçlarından ayrı muamele, içtimai ve mânevi huzuru tesis bakımından faydalı olacağından, matbuat yolu ile işlenen suçların affını istemektedir.

Umumi af, bir cemiyette, işlenen suçların takibedilmemesini, verilen cezaların çektirilmemesini, lüzumlu kılan derin içtimai sebeplerin doğurduğu bir müessesedir. Cemiyetin yüksek menfaatleri mülâhazasına istinadeder. Bir cemiyette, işlenen suçları takip ve tecziye, cemiyetin

beka ve yaşaması için ne kadar lüzumlu ve zaruri ise, işlenen bu suçların takibedilmemesi, verilen cezaların çektirilmemesi için de aynı derecede ve şiddette bir içtimai zaruret mevcudolmalıdır. Suçlarla cezaların üzerine böyle bir sünger çekmeyi lüzumlu kılan büyük içtimai zaruret ve sebepler olmadığı, umumi af yerinde kullanılmadığı takdirde, af bir cemiyette emniyet ve kanunlara saygı duygusunu azaltır, suçların çoğalmasını teşvik eder. Bu takdirde af cemiyete büyük zararlar getirir.

Bu sebeplerledir ki, Manzini ve Romagnosi gibi bâzı ceza hukukçuları dışında, şiddetli cezalara ve iptidai ceza hukuku telâkkilerine karşı en büyük mücadeleyi açan Beccaia, geri infaz sistemlerinin fecaatini dünyanın gözü önüne sererek, insan haklarını hayatı boyunca müdafaa eden Bentham, bütün pozitivistler, büyük Türk cezacıları umumiyetle affın aleyhinde bulunmuşlar, affı tervecetmemişlerdir.

Adli hataları önlemek, siyasi bâzı zaruretler karşısında içtimai huzur ve sükûn sağlamak gayesiyle affa mütemayil Romagnosi ve Manziniye karşılık, Beccaia, suçları cezaların şiddetli oluşu değil muhakkak oluşu önler, diyerek af cezanın muhakkak olmamak intibasını ortadan kaldırdığından affı tenkideder.

Bentham da, kanunlar iyi yapılmalıdır, eğer ceza zaruri ise affedilmemeli, zaruri değilse verilmemelidir.

Pozitivistlere göre, adalet, af telâkkisi gibi keyfi bir merhamete değil, emin ve herkes için müsavi usullerle tahakkuk ettirilmelidir. Eğer bâzı suçlar artık hukukun ihlâli sayılmıyorsa umumi af ilân edilecek yerde, bu fiiller hakkındaki cezai müeyyideler kaldırılmalıdır. Bâzı veya birçok kimselerin mahkûmiyeti haksız görülüyorsa af ilân edilecek yerde, muhakemenin iadesi veya elverişli diğer bir usul müessesesine müracaat edilmelidir. Af cezasız kalmak ümidini artırır, binnetice yeni suçların işlenmesine sebeb olur.

Kıymetli ceza hukukçularımızdan Tahir Tamer, âdi cürümleri işliyenlerin ahlâki kötülükleri muhakkak olduğuna göre bunların umumi affa nail edilmesi veya cezalarının azaltılması ceza siyaseti bakımından çok muhataralı ve vahîmdir, der.

Faruk Erem'de;

Hakiki bir zaruret mevcut olmadığı halde, yersiz bir merhamet, lûtufluk, taraftar kazanma, ceza evleri mevcudunu azaltma gibi hukuki değerden mahrum mülâhazalarla, af yetkisinin kullanılması bir cemiyette kanunlara güveni azaltır. Nasıl olsa günün birinde bir af kanununun çıkacağı ümidi cezanın genel önleme hassasını zayıflatır demektedir.

Nusret Safa Coşkun'un, teşriî devrenin yenilenmesi sebebiyle merhamet ve atıfet duygularına dayanan teklifinin, büyük içtimai sebepler muvacehesinde affı haklı kılan düşüncelere ve yukarıda belirtilen fikirlere uygun düşmediği açıktır.

Yalnız merhamet ve atıfet mülâhazalarıyla umumi affa gidilemez. Bu merhamet ve atıfet duygularının, teşriî devrenin yenilenmesine istinat ettirilmesi, affın bütün zararlarını doğuracak bir âmil teşkil eder. Her teşriî devrenin yenilenmesinin yeni af kanunlarının çıkacağı ümit ve ihtimali ile suçların işlenmesini teşvik ve artıracığı bedihidir.

Memleketimizde umumiyetle sık sık neşre dildiği görülen umumi afların suçların çoğalmasını teşvik ettiği, ilerde bir af kanununun çıkması ihtimali şeklinde, bir kanaatin halk topluluklarında yer aldığını kabul etmek gerekir.

2 nci Abdülhamid her sene 19 Ağustos'a tesadüf eden cülusunun yıl dönümlerinde, üçte iki ceza müddetlerini ikmal eden mahkûmların geri kalan cezalarını affederdi. O zaman mer'î bulunan 1274 tarihli Ceza Kanununa göre kasten adam öldürmenin cezası 15 sene kürek olduğundan nasıl olsa cülus yıl dönümünde affolunacağını muhakkak addederek 15 sene göze alınıp, pek çok adam öldürme fiilleri işlenmekte oldukları görülmüştür.

Yurdumuzdaki derin içtimai ve siyasi hâdiseleri takiben çıkarılan umumi af mahiyet ve karakterini haiz Bâzı Suç ve Cezaların affı hakkındaki 14 . VII . 1950 tarih ve 5677 sayılı Ka-

nundan sonra da, istatistikler her yıl yurdumuzda suçların gittikçe daha fazla arttığını, çoğalan suçlar muvacehesinde, affın fayda yerine yeni daha birçok suçların işlenmesini teşvik edeceği kanaatini uyandırmaktadır.

5677 sayılı af Kanununun meriyete girmesinden birgün önce 14 . VII . 1950 tarihinde, ceza evlerinde 19 020 aded mahkûm, 14 472 aded mevkuf mevcut idi. 5677 sayılı Kanunla 15 114 mahkûm ve 3 590 mevkuf tahliye edilmişti. 1 Kasım 1957 tarihinde ise Türk Ceza Kanununun 13 ve 16 ncı maddelerindeki değişiklikle beş bin küsur mahkûmun aynı yıl tahliyesine mukabil ceza evlerinde 24 976 mevkuf bulunduğu anlaşılmaktadır.

Görülüyor ki, 6,5 yıl zarfında mahkûm ile mevkuf adedleri fazlaca artmış bulunmaktadır.

Yıl itibariyle mukayese edilecek olursa her yıl memleketimizde suçluluğun arttığı mahkûm ve mevkuf miktarlarının büyük sıçramalar şeklinde çoğaldığı görülmektedir.

1951 yılında mahkûm adedi 13 747, mevkuf adedi 14 160 iken 1952 de mahkûm adedinin 15 251 e, mevkuf adedinin 15 611 e, 1953 te mahkûm adedinin 17 196 ya, mevkuf adedinin 16 054 e, 1954 te mahkûm adedinin 23 501 e, mevkuf adedinin 17 094 e, 1955 te mahkûm adedinin 31 150 ye, mevkuf adedinin 17 635 e, Bâzı orman suçlarıyla cezalarının, yine Ateşli silâhlarla bıçakların affına mütedair kanunlara ve bunlardan istifade edenlere rağmen 1956 yılında mahkûm adedinin 31 857 ye, mevkuf adedinin 15 610 a, Türk Ceza Kanununun 13 ve 16 ncı maddelerinin tadili dolayısıyla meşrutana tahliye müddetlerinin fazlaştırılmasından bilistifade 5 bin küsur mahkûmun tahliyesine mukabil 1957 yılının Kasım ayına kadar olan istatistikler elimizde mevcut olduğundan 1957 yılında (Kasım kadar) mahkûm adedinin 24 976 ya, mevkuf adedinin de 17 921 e yükseldiği istatistiklerden anlaşılmaktadır.

Görülüyor ki, ne 5677 sayılı Kanundan önce Cumhuriyet devrinde çıkarılan 162, 391, 2330 ve 3527 sayılı umumi af kanunları ne de 5677 sayılı Kanunla onu takibeden kısmi diğer af kanunları, memleketimizde suçların işlenmesini azaltmamış, suçlar bilâkis geniş ve ehemmiyetli sayılacak bir miktarda artışlar kaydetmiştir.

Yeni umumi bir affın suçların işlenmesini bütünü artıracığı ve suçları teşvik edeceği şüphe-den vârestedir.

Bu sebeplerle Nusret Safa Coşkun'un umumi af mahiyetindeki bâzi suç ve cezaların affına mütedair kanun teklifi yerinde görülmediğinden en-cümenimizde ittifakla reddedilmiştir.

Matbuat suçlarının affını mutazammın Adana Mebusu Kemal Sarıbrahimoğlu'nun teklifi-ne gelince :

Matbuat suçlarının umumi olarak affını istiyen bu teklifte gösterilen ve ileri sürülen fikir-lerde, umumi bir affa gidilmesini zaruri kılan sebepleri ihtiva etmemektedir.

Bu suçların takibedilmemesini ve cezaların çektirilmemesini zaruri kılan içtimai ve siyasi sebeplere teklifin esbabı mucibesinde rastlanma-maktadır.

Teklifte, matbuata mütaallik mevzuatta, mev-cut suç unsurlarının elâstiki, tefsire muhtaç ve sert olduğu, bu sebeplerle adli hataların vâridola-bileceği belirtilerek, memleket endişesi ile yazı ya-zan fikir adamlarımızın bu nevi adli hatalardan korunması ileri sürülmektedir.

5680 sayılı Basın Kanunu ile alâkalı 1956 ve 1957 yılında işlenen fiillerin hemen hemen hep-si teknik suçlara taallük etmektedir. 1956 yılında mahkemelerimizde 5680 sayılı Kanun hükümleri-ne muhalefetten 207 dâva açıldığı bu 207 dâvada 347 maznun bulunduğu, 1957 yılında da son üç aylık malûmattan, 53 ağır ceza mahkemesinden gelmemiş olan istatistikler hariç 48 dâva açıldığı maznunların adedinin 85 olduğu Adliye Vekâ-letinde mevcut istatistiklerden anlaşılmaktadır. Bu istatistiklere göre 1956 yılında dâva açılan 207 suçtan 1 adedi basıldığı tarihin gösterilme-sine, 18 adedi beyannamedeki değişikliklere, 10 adedi matbuatla alâkalı mercilere tevdi etme-meye, 5 i yazarın ismini bildirmemeye, 9 u tek-zibe, 4 ü neşir yasağına, 4 ü yabancı eserlerin dağıtımının men'ine, 9 u intihar vakalarının neş-rine, 146 sını isim neşrine, 1 i defter tut-maya taallük etmektedir. 1957 yılında işlenen suçlar da aynı nevidendir.

6334 sayılı Basın ve radyo yolu ile işlenen suçlara ait Kanun münasebetiyle 1956 yılında açılan dâvaların 92, maznunlarının 131 olduğu, 1957 yılında açılan dâvaların 47, maznunlarının 73 olduğu (1957 yılı son üç aylık için 53 ağır ceza

merkezinden gelmiyen istatistikler hariç). 1957 yılında matbuatın kesif bulunduğu İstanbul'da yalnız bir fikir suçundan dâva açıldığı anlaşıl-maktadır.

İstatistikler fikir suçlarının Türkiye'de bü-yük miktarlara varmadığı gibi, matbuat suçları-nın büyük bir kısmının da teknik suçlara taallük ettiği açıklanmaktadır.

Teklif sahibinin iddia ettiği veçhile eğer bu suçlar matbuata mütaallik mevzuatın bazan sert ve bazan da çeşitli, hattâ yanlış tefsirlere mey-dan veren hükümlerinden husule geliyorsa, ya-pılacak şey, sert hükümleri ihtiva eden, yanlış ve elâstiki tefsire meydan verebilen ne gibi mev-zuat varsa, onların belirtilerek tadilini teklif et-mek, bu tadil dolayısıyla de suç ve cezaları ref'-etmek olmalıdır.

Büyük ceza hukukçusu Bentham'ın ve poziti-vist hukukçularını da işaret ettiği üzere, mev-zuat hatalara ve yersiz cezalara müncer oluyorsa kanunlar değiştirilmeli, fakat af cihetine gi-dilmemelidir. Zira af bundan sonra da bu nevi hatalı mahkûmiyetlerin ne önüne geçebilir ve ne de cemiyete esaslı bir fayda sağlar. Bilâkis kanuna güven duygusunu azaltarak yeni yeni suçlar işlenmesini teşvik eder...

Kaldı ki, teklifte, affın en büyük sebebi ola-rak gösterilen adli hatanın mevcud olduğu da ke-sin olarak ileri sürülememiş, adli hatalara dair bir misal verilmemiş, sadece adli hataların vu-kua gelebileceği ihtimal şeklinde belirtilmiştir.

Bir mesnede dayanmıyan ve mevcudiyeti katî şekilde iddia edilmiyen adli hata, ihtimale bina-en umumi affa sebep teşkil etmez. Hususi aflar-da bile adli hatanın bâriz ve söz götürmez su-rette sabit olması gerekir.

Yukarda belirtildiği üzere matbuat suçları-nın bilhassa büyük bir kısmının teknik suçlara taallük etmesi ve fikir suçlarının azlığı da, halen cemiyet hayatımızı temelinden sarsan, mutlak bir sükûn ve huzurun şartı olarak, matbuat suç-larının affını zaruri kılan bir halin bulunmadı-ğını göstermektedir.

Matbuat suçlarının umumi olarak affını mu-cip sebeplerin de ademimevcudiyeti dolayısıyla Adana Mebusu Kemal Sarıbrahimoğlu'nun tek-lifi de şayanı kabul görülmediğinden ekseriyet-le reddedilmiştir.

Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere
Yüksek Reislığe sunulur.

Adliye Encümeni Reisi

Aydın

C. Ülkü

Kâtip

Sakarya

T. Barış

Aydın

N. Geveci

Çorum

M. K. Biberöglü

İçel

M. Dölek

İmzada bulunamadı

M. Muharriri

Çanakkale

S. Sezgin

Adana

(Matbuat suçlarının affı
talebinin reddine muha-
lifim.)

H. Öner

Balıkesir

V. Asena

Gaziantep

A. Şahin

Erzincan

(Matbuat suçlarının affı
talebinin reddine muha-
lifim.)

Â. Sağıroğlu

İzmir

N. Davran

Manisa

Â. Akın

Ordu

(Matbuat suçlarının affı
talebinin reddine muha-
lifim.)

Z. Kumrulu

Sakarya

N. Kirişcioğlu

Uşak

(Matbuat suçlarının affı
talebinin reddine muha-
lifim.)

A. R. Akbıykoğlu

Konya

S. Koraltan

Mardin

(Matbuat suçlarının affı
talebinin reddine muha-
lifim.)

M. A. Arıkan

Rize

M. Önal

Samsun

A. Keleşoğlu

Trabzon

S. Z. Ramoğlu

Yozgad

M. Ataman

İmzada bulunamadı

